

Tã îgĩ-îgĩ 'bãsurú İbürũ kã drı İbürũ

Tã 'ẽ'á zĩlã nĩlĩ sısı rı

Wãrãgã nô îgĩ krıstõ 'bã gólĩyĩ õjılã Yúdã yı kã 'bãsurú ãzã 'bã yı drı rĩ'á zĩlã İbürũ rı 'bã yı drı. Gõ'dã krıstõ 'bã ãzã 'bã yı gólĩyĩ lãfálẽ gõ ãyĩ trá vólẽ kpá tã lã'bí ãyıkã sısı ãkũ rı kã 'ëlẽ. Wãrãgã nô îgĩ 'bã lâ kĩ, Yẽsũ ãã'dõ tótó ĩ'dĩ õjılã gólã â'dõ-â'dõ Ôvãrí kã â'dã 'bã ãmã drı ndrĩ ífı sĩ rı ĩ'dĩ, Ôvãrí lô'bã ngã ndrĩ Yẽsũ sĩ. Gõ'dã gólã rı ãyıkã zãã bãđĩ Ôvãrí rı mvã ró. Yẽsũ ãrĩ tã átã lâ Ôvãrí kã lãnõ gólã rı 'ẽ 'bã rı sĩ. ĩtĩ rı gõ'dã rı, gólã rĩ'á tã ãngũ 'bã yı drĩlĩ, gõ'dã kpá mãlãyıkã yı drĩlĩ ndrĩ, gõ'dã kpá Músã drĩlĩ. Ôjılã ndrĩ gólĩyĩ tã Yẽsũ kã lẽ 'bã rı, ópã gólĩyĩ trá tã õnjĩ 'ásĩ, ũrĩ 'ásĩ, gõ'dã kpá õdrã 'ásĩ. Yẽsũ ĩ'dĩ õjılã tã êdẽ 'bã ãmã lãfálẽ sĩ Ôvãrí bẽ, õzõ drĩ-'bã gólã drĩ-'bã ãzĩ drĩlĩ ndrĩ rı kãtĩ rı. Gólã rı gógó ífıfı lâ drã õzõ drĩ tĩ 'bã kãtĩ, tãlã Ôvãrí ããyẽ ró tã õnjĩ ãmãkã bẽ.

Wãrãgã nô îgĩ 'bã lâ lãnõ ãyĩ á'bıyã yı gólĩyĩ rĩ 'bã zãã tã lẽlẽ sĩ Ôvãrí 'á bũũũ õdrã gólĩyıkã rı tú rı tã lâ yı ĩ'dĩ kãpıtã 11 'á. Gõ'dã kãpıtã 12 'á rı, gólã â'dã õjılã İbürũ kã drı kĩ, gólĩyĩ õtrõ kpá tã 'dĩ ĩ'dĩ 'ëlẽ, gõ'dã rızó zãã tã lẽlẽ sĩ, gõ'dã lĩfı 'bãlẽ Yẽsũ drĩ, gõ'dã kpá rĩlĩ tĩtĩ ró lãnõ 'ásĩ ndrĩ.

Tā Ôvârí rî mvá Yésũ drí â'dózó ãmbã bê gãrã lãvũlĩ kôrô rî

¹ Âmã rû-lê-ãzí yî, ãkũ ró nã 'bá yî sî rî, Ôvârí âtã tâ âmã á'bíyá yî drí tâ ãngũ 'bá íyíkã rî 'bá yî sîlĩ. Gólã âtã tâ trá gólĩyî drí ítĩ ândâlã dũũ lãtĩ dũũ ngĩngĩ ãzã 'bá yî 'ásĩ. ² Gõ'dá ndrô nõ 'bá yî sî rî, gólã â'dã tâ trá âmã drí íyî mvá sî. Ítĩ rî, gólã nĩ íyî mvá trá â'dólé ngá-tĩ ndrĩ lĩpĩ ró. Mvã lâ sî, gólã 'bã ngá-tĩ ndrĩ ãngó nõ 'á nõ 'bá yî nĩ. ³ Ôvârí rî mvã rĩ'á té õzõ Ôvârí rî gógó kãtĩ âmã drí Ôvârí rî â'dô nĩzõ dódó. Ítĩ rî, Ôvârí rî mvã rĩ'á Ôvârí rî sũsũ â'dã'á âmã drí ngbãngbã. Úlĩ mvã 'dĩ kã rĩ'á cú mbãrãkã bê ngá-tĩ ndrĩ ãtĩlĩ gágã, tãlã ngã ãngó nõ kã rî 'bá yî õrĩ ró tãndĩ ró lôsĩ Ôvârí kã 'ëlé dódó. Ôvârí rî mvã drã trá, ã'dô ró bê lãtĩ õjilã jĩzõ tâ õnjĩ íyíkã 'ásĩ rî nĩzõ, tãlã gólĩyî ã'dô ró bê ngbãngbã Ôvârí rî lĩfĩ drĩ 'á. 'Dĩ vósĩ rî, drĩlã rĩzõ vũdrĩ võ drĩ-ãcê kã 'álã, Ôvârí gólã â'dó 'bã mbãrãkã ãkĩ bê rî drĩ-ágó drĩ lâ 'álã.

Tã ãmbã Ôvârí rî mvã kã drí â'dózó gãrã ãmbã mãlãyíkã yí kã drĩ sî rî

⁴ Ôvârí rî mvã drí rĩrĩ vũdrĩ Ôvârí lãgátĩ ítĩ 'dĩ 'á rî, Ôvârí â'dã tâ trá kĩ, íyî mvã ãã'dô ãmbã ró kôrô ãmbã mãlãyíkã íyíkã rî 'bá yí kã drĩ sî. Gõ'dã ãrõ Ôvârí yí lãfálé 'á íyî mvã bê rî rĩ'á lãnjĩ-lãnjĩ ró kôrô ãrõ gólãkã mãlãyíkã gólãkã rî 'bá yí bê rî drĩ sî. ⁵ Nĩ ndrê drê, Ôvârí zĩ mãlãyíkã íyíkã rî 'bá yí ãzãkã lâ kô ãlô íyî mvã ró. Gõ'dã rî, gólã âtã tâ trá Yésũ rî tãsĩ kĩ,

“Nî rĩ'á ámâ mvá ĩ'dî. Āndrõ nô, õjĩlã â'dô tã nĩ'á kĩ, mâ rĩ'á ánĩ átá 'ĩ.”*

Lôngó 2.7

Gõ'dá Ôvârí átá úlĩ nõ 'bá yĩ kô mālāyĩkã āzākã tāsĩ kĩ,

“Mâ ĩ'dî átá lâ 'ĩ, gõ'dá gólã ĩ'dî ámâ mvá 'ĩ.”

2 Sãmōwélẽ 7.14

⁶ Ôvârí 'ê bê 'ě'á íyĩ mvá ālōwá 'dĩ ājólé āngó nõ 'á rĩ, gólã átã tã kĩ,

“Dõvó mālāyĩkã ámákã ndrĩ ĩnĩ gólã.”

Lôngó 97.7

⁷ Nõô 'bá yĩ rĩ'á úlĩ Ôvârí kã ĩgĩlĩ trá mālāyĩkã íyĩkã rĩ 'bá yĩ tāsĩ rĩ yĩ ĩ'dî,

“Ôvârí 'bã mālāyĩkã íyĩkã rĩ 'bá yĩ lōsĩ 'ě 'bá íyĩkã rĩ ró rĩ'á tã íyĩkã 'ėlé 'wãã'wã,

õzõ kãgũmãđ drĩ vĩrĩ kpĩ kpĩ rĩ kátĩ lōsĩ Ôvârí kã 'ěrẽ 'á,

gõ'dá kpá õzõ lãşĩ lãndrã drĩ â'dórẽ rĩ kátĩ.”

Lôngó 104.4

⁸ Gõ'dá ílgĩ trá búkũ Ôvârí kã 'á gólã rĩ mvá rĩ tāsĩ kĩ,

“Āwô Ôvârí, nĩ Ôvârí 'ĩ. Kũmũ áníkã â'dô rĩ'á zãã gbãdũ ní drĩ āngó áníkã nõ rüzó tã mbĩ 'ě'ě sĩ.

⁹ Gõ'dá nĩ rĩ'á cú tã mbĩmbĩ rĩ 'bá yĩ lōvó bê ní 'á, gõ'dá nĩ rĩ'á cú ĩtĩ tã ányã ró rĩ 'bá yĩ lōvó lâ ākó ní 'á.

Tãlã tã 'dĩ tāsĩ rĩ, Ôvârí, Kúmú áníkã ró rĩ, 'bã nĩ â'dólé āyĩkõ bê āmbã,

* **1:5** 1.5 Úlĩ nõ 'bá yĩ â'dã tã trá kĩ, Ôvârí 'bã íyĩ mvá Yésũ trá rĩlĩ Kúmú ángĩ ró āngó nõ drĩlĩ ndrĩ.

tālâ gólâ nĭ nĭ nĭ â'dólé ãmbã bê lâvũlĭ gãrã
ãmbã ánĭ âzĭ-âzĭ yĭ kâ rĭ drĭĭ sĭ.”*

Lôngó 45.6-7

10 Gõ'dá ígĭ kpá trá búkũ Ôvârí kâ 'á gólâ rĭ mvá
rĭ tāsĭ kĭ,

“Ôvârí, tã ómvó ngá 'ásĭ rĭ, ní 'bã ãngó nõ nĭ.

Gõ'dá ánĭ nyãányã drĭ kpá 'bũũ 'bãzó.

11-12 Ngá 'dĭ 'bá yĭ â'dô rũ îzã'á ndĕlé ndrĭ ngbá,
gõ'dá nĭ rĭ gógó â'dô rĭ'á zãâ gbãdú ãdũkũ
ãkó.

Ní â'dô ngá-tĭ ãngó nõ kâ rĭ 'bá yĭ vũ'á volé õzõ
õjĭlã drĭ ítá lírĭkũ âtĭrĭ vũlĭ volé gõ'dá ngĭ
lã sōzó ĩ'dĭ rĭ kátĭ.

Gõ'dá ĩtĭ rĭ, nĭ rĭ gógó â'dô rĭ'á zãâ rũ ôjá ãkó
ãlôwálã.”

Lôngó 102.25-27

13 Gõ'dá Ôvârí âtã tã nô kô mālãyĭkã ãzãkã drĭ
kĭ,

“Ní rĭ âmã gãrã drĭ 'á âmã drĭ-ágó drĭĭ,
gõ'dá má â'dô ánĭ ãjú-'bã-ãzĭ yĭ 'bã'á ánĭ pá
zĕlé 'á.”

Lôngó 110.1

Gõ'dá gólâ âtã tã rĭ 'dĭ 'bá yĭ trá cé íyĭ mvá drĭ.

14 Gõ'dá mālãyĭkã ndrĭ rĭ'á ĩyĭ cé gólĭyĭ rĭ 'bã tã
'ĕlé Ôvârí drĭ rĭ ĩ'dĭ. Ôvârí âjô gólĭyĭ õjĭlã gólĭyĭ
drĭlã 'bã'á pãlã ĩyĭ tã õnjĭ ĩyĭkã rĭ 'bá yĭ 'ásĭ rĭ
ãmúlĭ.

* 1:9 1.9 Vĕrĕsĭ nõ 'á, Yĕsũ rĭ âzĭ-âzĭ yĭ rĭ'á mālãyĭkã yĭ ĩ'dĭ õjĭlã
mvá yĭ bê.

2

Tā drī-mbílí sōsō kâ òjílā líḡ 'díyí pāpā Ôvârí kâ tâ lâ gāgā

dó rî tāsī rî

¹ Á'dô āmbā Yésū kâ â'dózó gǎrǎ lǎvũlí kôrô rî tāsī rî, āmā líḡ ōmbā āmā rú, tǎlá tâ gólíyí ímbálé trá āmā drí rî yí ârízó bê dódó 'élé. Ōzō mā ò'è trá ítí rî, ícá kô āmā âdózó kũlí mǎnísí vólé lǎḡ pǎḡ Ōvârí kâ rî 'ásí. ² Áâ'dâ trá āmā drí kī, tâ 'bā'bā gólíyí Ōvârí drí ímbálé āmā drí 'élé mǎlǎyíkā yí sī rî rī'á cú ítí drī vē ākó 'á lâ tâ pǎḡ ró. Gō'dá mā nī trá kī, ōzō òjílā āzā ò'bā tâ lâ kô drī 'á 'élé yā rî, lǎḡ tâ ârímákô kâ â'dô gólá rî úsú'á. ³ Bê trá ítí rî, lǎḡ â'dô kpá āmā úsú'á trá lǎvũlí kôrô, ōzō mā ōnjā trá 'díyí pāpā ǎḡ Ōvârí drí áfélé trá āmā drí Yésū rî ōdrā sī rî rú rî. Kúmú āmákā Yésū rî gógó â'dô nī sísí tâ átálé 'díyí pāpā rî 'dī tāsī. Gólíyí tâ lâ árí 'bá trá gólá sílī sī rî, drí íyí tâ 'dī â'dázó āmā drí tâ pǎḡ ró. ⁴ Ōvârí rî gógó â'dâ tâ kpá āmā drí kī, tâ âtī-âtī 'dī āâ'dô rī'á pǎḡ, tǎlá tâ lârákô Yésū yí drí 'élé trá lǎjó'bá gólákā rî 'bá yí bê rî 'bá yí sī. Ōvârí 'bā gólíyí drí tâ lârákô 'dī 'bá yí 'élé â'dolé lâmbé tâ tâ âtī-âtī íyíkā 'dī kâ â'dalé kī, āâ'dô rī'á pǎḡ rî ró. Gólá áfē mbârákā drílíyí tâ ḡ drí â'dízó drílā sī 'dī 'bá yí 'ézó gō'dá kpá mbârákā lôsī gólákā 'ézó rî bê Líndrī Tǎndí íyíkā sī, â'dô tâ gólákā lélé rî vó ró.

Tā Yésū drí â'dózó òjílā mvá ró rî

⁵ Ôvârí njíi mālâyíkã kô â'dólé drị-ăcê bê ângó ó'dí* yí drị 'ê'á 'bâlâ rî drịlị. ⁶ Gõ'dá vō âzâ bê rĩ'á búkũ Ôvârí kâ 'á gólâ ôjílã âzâ drị tâ îgĩzó trá tâ ôjílã mvá drị lậnjĩzó lậnjĩ Ôvârí rî lịfị drị 'á rî tāsĩ. Tã rî îgĩlị búkũ rî 'dĩ 'á rî kĩ,
 “Ngá ôjílã mvá 'bã 'bá â'dólé lậnjĩ-lậnjĩ ró nĩ
 Ôvârí rî lịfị drị 'á rî íyíkã ă'dô ngá 'î yã?
 Ngã gõ'dá ní rî vó lâ yí ndrêlé dódó ă'dô tāsĩ yã?
 Ậ'dó kô tâ ôjílã drị rĩ'á 'êlâ rî sĩ.

⁷ Gõ'dá ní 'bã ămbã góllyíkã rî â'dólé rōô,
 gõ'dá rızó góllyí ìnjĩlị.

Ămbã mālâyíkã yí kâ lậvũ trá gặặ ămbã góllyíkã
 rî drị sĩ cé fínyáwá ítí.

⁸ Gõ'dá nĩngá sĩ, ní 'bã ngá-tị ămbá nō 'bá yí trá
 ndrĩ góllyí zêlé.”

Lôngó 8.4-6

Gõ'dá Ôvârí 'bã ngá-tị ămbá nō 'bá yí bê ndrĩ
 góllyí zêlé rî, gólâ âyé tâ âzākã kô 'bălê â'dólé
 góllyí zêlé. Gõ'dá lé ítí rî, ngbâangbânō, mã
 ndrê drê ôjílã mvá kô ngá-tị ăngó nō kâ rî 'bá
 yí 'bălê â'dólé ãyí zêlé. ⁹ Ngá gólâ ămã drị ndrêlé
 rî íyíkã Yésũ ỉ'dí gólâ tíbê ngá ăngó nō kâ ndrĩ
 rî 'bá yí 'bălê â'dólé yí zêlé. Gõ'dá ndrô dã gólâ
 drị ậ'dózó ãnyákú drị rî sĩ rî, Ôvârí 'bã ămbã
 gólâkã rî â'dólé ămbã mālâyíkã íyíkã rî 'bá yí
 kâ rî zêlé. Gõ'dá ngbâangbânō rî, ămbã gólâkã
 lậvũ trá gặặ ậ'dólé rōô. Ôvârí 'bã lậnjĩ trá drị
 lâ kúmú ró ítí, tãlâ gólâ úsũ lậngō trá gốzó kpá

* **2:5** 2.5 Ôvârí ậ'dô ôjílã pã'á tâ ônjí 'ásí góllyí drị ậ'dózó ôjílã
 ó'dí ró. Gõ'dá gólâ ậ'dô ăngó nō êdê'á ậ'dólé ăngó ó'dí tâ ônjí
 ăkó rí ró.

drālé tā ōnjí āmákâ rî 'bá yî tāsī. Gō'dá tālâ pīpīsilí tándí Ôvârí kâ āmâ ōjílâ drí rî sī rî, Yésū drí drázó ōjílâ ndrī rî 'bá yî vō lâ 'á, tālâ lânō tā ōnjí gólīyikâ rî kâ nǐlī.

¹⁰ Ôvârí lô'bā ngá-tì āmbá ndrī nô 'bá yî nī, gō'dá ngá-tì āmbá drílâ lô'bālê 'dī rī'á ndrī 'dó gólâ drí gō'dá tā gólâkâ 'élé cé ĩ'dī. Gō'dá Yésū nǐ lǎtì bē trá ōjílâ íyíkâ pázó íyî ōdrā sī rî, trá rī'á tā mbî 'î kī, Ôvârí 'bā Yésū trá tā íyíkâ 'díyī pāpā kâ ndélé lânō gólâ 'dē 'bá Yésū rî gógó drī rī sī. 'Díyī pāpā 'dī sī rī, gólâ 'bā ōjílâ dūū trá â'dólé ōjílâ íyíkâ ró, tālâ ĩnǐ ró bē kpá gólīyī. ¹¹ Yésū gólâ rī 'bá āmâ ōjílâ 'bālê â'dólé tándí ró mbîmbî, gō'dá āmâ rī gógó ālôlâ gólīyī gólâ drí rī'á 'bālâ â'dólé tándí ró mbîmbî 'dī rī'á íyī ndrī 'dó ngá ālô 'î gólâ bē. Gō'dá āmâ átá rī'á ālô Ôvârí ĩ'dī. Tā rī 'dī tāsī rī, Yésū rī'á ānyī ākó āmâ zīzó íyī âdrúpī yī ró gō'dá kpá íyī izó yī ró. ¹² Yésū ōtírī tā átá rú izā gólâ 'ē 'bá 'délé gólâ drī rī tāsī rī, gólâ zī āmâ trá íyī âdrúpī yī ró íyī izó yī bē. Gólâ átâ tā Ôvârí drí Dăwúdĭ tī kī,
 “Má â'dô tā ánikâ pē'á ámâ âdrúpī yī drí ámâ izó yī bē.

Ōjílâ ánikâ drí rú ê'bérē 'á rātāā 'élé rī, mā â'dô ání lúyí'á kpākā ālô.”

Lôngó 22.22

¹³ Gō'dá gólâ átâ tā 'dī kpá Īsáyā tī Ôvârí rī tāsī kī nī rī,

“Gō'dá má fē ámâ nyāányā ní drígá.

Mā rī'á nō, 'díyímvá Ôvârí kâ âfélé trá má drí âdrúpī ró gō'dá izó ró rī 'bá yī bē.”

Īsáyā 8.17-18

14 Gō'dá 'dīyímvá rī 'dī 'bá yī rī'á īyī ōjílā mvá ró cú rú'ba ĩnyákú bê. Bê trá ítí rī, Yésū rī gógó nyāányā lâ drí â'dózó kpá ōjílā mvá ró gólīyī kâtí, tãlã gólã ĩcã ró bê drãlé gólīyī tãsī. Lãtī ãlô gólã drí tã trözó Sātãnã gólã â'dó 'bá cú fãfã bê ōjílã füzó rī drīgá sī gólã rī pëzó rī, cé rī'á gólã drí drãzó tã ōnjí ōjílã kã rī 'bá yī tãsī. 15 Ödrã gólãkã sī, gólã ĩnjí ōjílã gólīyī ômbélé trá rãgĩ ró ndrô ndrô rī 'bá yī trá ũrĩ gólīyíkã ödrã kã rī 'ásī. 16 Mã nĩ trá kī, Yésū pá mälāyíkã ĩ'dī kô. Gólã pâ ãmã gólīyī tã lē 'bá trá gólã 'á özö Ābārāyãmã drí tã lërë kâtí rī 'bá yī ĩ'dī. 17 Ítí rī, ĩcã trá Yésū drí â'dólé özö īyī âdrúpĩ yī īyī ĩzó yī bê kâtí tã 'ásī ndrĩ tãlã tã nô 'bá yī tãsī, tãlã gólã ĩcã ró bê â'dólé tã êdé 'bá ró ōjílã lãfálé 'á Ôvãrí bê özö drĩ-'bá ąngĩ ngã lĩ 'bá fëlé Ôvãrí drí rī 'bá yī kã tí. Gólã fë īyī nyāányā trá ödrã sī gólīyī pãlé tã ōnjí gólīyíkã 'ásī. Gō'dá ödrã gólãkã sī rī, Ôvãrí âyê tã ōnjí ãmãkã rī 'bá yī trá, gō'dá mã ã'dô ró ló'bo ãlô 'á Ôvãrí bê. 18 Gō'dá gólã â'dô ĩcã'á kpá ōjílã gólīyī ũjũlĩ tã ōnjí 'ëlé rī 'bá yī pãlé, tãlã tã 'dīyī ũjũ-ũjũ kã tã ōnjí 'ëlé rī trĩ gólã trá rōo kpĩ. Ítí rī, gólã ĩcã trá ōjílã 'bãlé rĩlĩ gágá tã lëlë gólīyíkã 'á kãyĩ ódrí gólīyī ũjũzó tã ōnjí 'ëlé rī sī.

3

Tã gólã ĩcázó Yésū rī ĩnjĩlĩ gãrã Músã drĩ sī rī

1 Ānĩ ndrĩ, ãmã âdrúpĩ yī ãmã ĩzó yī bê gólīyī Ôvãrí drí zĩlĩ trá ōjílã īyíkã ró rī 'bá yī, 'dōvó ãnĩ

ndrī, nī ñsū tā Yésū rī tāsī. Ôvârí âjô gólâ trá ãmâ drí tā êdé 'bá ró ãmâ lâfálé yí bê gō'dá kpá gólâ ãmâ drí tā lēzó 'á lâ rī ró. ² Yésū rī trá tā Ôvârí kâ 'êlé pīpīsilī ãlô sī, òzō ãmâ á'bíyá Músâ drí rīrī tā Ôvârí drí âtálé drílâ rī 'êlé lâvūlī kôrô rī kâtí. ³ Gō'dá rī'á ícâ-ícâ ró Yésū rī ñnjīlī rōô gǎřǎ Músâ drī sī. Nī ndrê drê, Músâ rī'á cé ôjílâ ãlô ôjílâ Ôvârí kâ lâfálé rī ĩ'dī. Gō'dá Yésū rī'á gólâ ôjílâ 'bâ 'bá â'dólé ôjílâ Ôvârí kâ ró rī ĩ'dī. Tā 'dī tāsī rī, rī'á mbī Yésū rī ñnjīlī gǎřǎ Músâ drī sī. ⁴ Nī ndrê drê, 'bâsúró cé tītī tāsī rī, á'bíyá bê rī'á 'bâsúró rī 'dī 'bá yī lôfō 'bá ró, gō'dá Ôvârí 'bâ á'bíyá rī 'dī 'bá yī nī ndrī. ⁵ Ôjílâ Ôvârí kâ rī 'bá yī lâfálé 'ásī rī, Músâ rī trá rī'á tā Ôvârí kâ 'êlé pīpīsilī ãlô sī rû ĩ'bū 'bá Ôvârí kâ ró, gō'dá tā 'ê'ê gólâkâ ulī drílâ âtálé trá rī 'bá yī bê rī trá tā Ôvârí drí 'ê'á 'êlá Yésū sī rī â'dálé. ⁶ Ítí rī, Yésū Krístô rī íyíkâ tā Ôvârí kâ 'êlé kárâ mvá lâ ró, cú drī-âcê bê ôjílâ Ôvârí kâ drīlī rī ró. Gō'dá ãmâ nyãányâ gólīyī tā lē 'bá Yésū 'á rī 'bá yī rī'á ĩyī ôjílâ Ôvârí kâ 'dī ĩ'dī, òzō mã ũrû Yésū gágá kárâ gō'dá ĩfī 'bázó drī lâ pīpīsilī ãlô sī rī.

Drī-mbīlī sôsô tā njānjā tā Ôvârí kâ rú rī tāsī

⁷ Ítí rī, tā pātīlī ârīmâkô ôjílâ kâ tāsī rī rī'á tā Línđrī Tândí Ôvârí kâ drí âtálé trá nōô 'bá yī ĩ'dī, "Ăndrô nô rī, 'dôvó nī ârī ulī Ôvârí kâ âtálé ânī drī rī 'bá yī dódó.

⁸ Ănī drī ââmbâ âmbâ kô, òzô ânī á'bíyá yī drī drī âmbárê trá sīsī kâyī drīlīyī rû jázó Ôvârí rú rī sī rī kâtí.

Gólīyī ūjū Ôvârí trá vō ãgângbêlê 'ã'í ró rī 'á
 ârîmâkô sī,
 tâlâ nīzô lâ bê kī, ngâtá gólâ â'dô rī'á zââ
 gólīyī lôvó bê yâ rī.

⁹ Ôvârí kī nī rī, 'Ănî á'bíyá yī rī bê vō 'ã'í 'dī 'á
 ndrô nyâ'dī-rī sī rī,
 gólīyī ndrê tâ lârákô âmbá má drī 'ëlé gólīyī
 pázó rī 'bá yī kpálé rī,
 gólīyī rī trá ámâ ūjūlī ârîmâkô sī.

¹⁰ Tâ 'dī tāsī rī, mâ trá ômbâ ró gólīyī bê kâyī rī
 'dī 'bá yī sī.

Mâ âtâ úlī gólīyī drī kī, gólīyī jâ rû trá má rú
 ândâlâ dūû,
 gō'dá gólīyī gǎ trá dó tâ ámakâ ârílī 'ëlé.

¹¹ Tâ 'dī tāsī rī, má drī ngázó lâtrírī îtrílī gólīyī
 drī ômbâ sī kī,
 gólīyī îcá kô filí vō má drī lēlé trá fēlé gólīyī
 drī rīzô á'dī ró nã 'á âlôlâ.' "

Lôngó 95.7-11

¹² Gō'dá îtī rī, ámâ âdrúpī yī ámâ îzô yī bê, nī
 rī līfī lômbâ sī, tâlâ nī ôzô rīi cú îtī tâ lēlê Ôvârí 'á
 rī âkô ânī pīpīsilī 'á. Nī 'bã ânī pīpīsilī kô â'dolé
 ísá drī ró ânī 'bâlê ūgúlī jâlê Ôvârí gólâ pătī rī
 'bá zââ kárâ rī drī. ¹³ Îtī rī, nī lôsô bê-rī mbârâkâ
 î'dī ânī 'ásī âkī âkô kâyī ânī drī rīzô ângó nō 'á
 rī vósī cé, tâlâ ânī drī rīzô bê tâ lēlê sī tâ Ôvârí
 kâ rī 'á. Nī âmû ânī ânī lâfálé 'ásī kâyī vósī cé,
 tâlâ ôózô kô ôjílâ âzâkâ ânī lâfálé 'ásī rī âdó tâ
 ônjī 'ëlé gō'dá rû jâlê Ôvârí rú gōzô â'dolé pīpīsilī
 ônjī bê. ¹⁴ Âmâ ndrī rī'á ngá âlô ró Yésū Kristô
 bê, ôzô mã ūrû tâ lēlê âmâkâ 'bâlê trá sísí gólâ 'á
 nã njírī-njírī rīzô zââ ngá âlô ró gólâ bê rī. ¹⁵ Nī

îsū tā bŭkŭ Ôvârí kâ drí âtalé ânî drí ôzô nôô rî kâtí rî,

“Ândrô nô rî, 'dôvó nî ârí úlî Ôvârí kâ âtalé ânî drí rî 'bá yî dódó.

Ânî drî ââmbâ âmbâ kô, ôzô ânî ạ'bíyá yî drî drí âmbárê trá sîsî kâyî drílîyî rú jâzó Ôvârí rú rî sî rî kâtí.”

Lôngó 95.7-8

¹⁶ Ǻ'dî ârí úlî Ôvârí kâ nî gô'dá rú jâzó kpá gólâ rú rî nî yâ? Rî'á ôjílâ ndrî gólîyî Músạ drí lófôlé 'bâdrî Mâsîrî kâ 'ásî volé rî 'bá yî î'dî. ¹⁷ Ôvârí trá ômbâ ró ndrô nyâ'dî-rî rî Ǻ'dî yî bê yâ? Gólâ trá ômbâ ró ôjílâ gólîyî tâ ônjí 'bá ró gô'dá ôdrâ 'bá vô gólâ 'Ǻ'í ró 'dî 'á 'dî 'bá yî bê. ¹⁸ Ôvârí âtâ úlî lâtrítrí sî kî, gólîyî îcá kô âlôwálâ filí 'bâdrî gólâ yî drí lẹ'á fêlâ gólîyî drí vô gólîyîkâ rîzó ạ'dî ró rî 'á lâ rî 'á rî, Ǻ'dî yî drí yâ? Gólâ âtâ úlî 'dî 'bá yî lâtrítrí sî ôjílâ gólîyî gâ 'bá dó tâ gólâkâ ârílî rî 'bá yî drí. ¹⁹ Bê îtí rî, mã ndrê trá kî, gólâ âyé gólîyî kô filí 'bâdrî rî 'dî 'álâ, gô'dá gólâ âyé gólîyî kpá kô rîlî pîpîsîlî ạ'dî sî gólâ bê, tâlâ gólîyî gâ dó tâ lẹlé úlî gólâkâ rî 'bá yî 'á.

4

Tâ ôjílâ Ôvârí kâ drí nîzó rîlî ạ'dî ró vô Ôvârí drí êdélé

trá rî 'álâ rî

¹ 'Dôvó mã nî trá kî nî rî, pătîlî Ôvârí 'bâ tâ trá kî, mã â'dô fî'á vô gólâ yî drí 'ê'á fêlâ âmâ drí rîzó 'á lâ pîpîsîlî ạ'dî sî rî 'á. Bê trá îtí rî, 'dôvó âmâ lîfî ômbâ âmâ rú tâ Ôvârí kâ 'êlé mbîmbî,

tālâ tâ âzâ ôzó kô â'dólé ãmâ êdrêlé fîfî ãmákâ tâ
 ă'dí Ôvârí kâ 'dî ndrêlé rî 'ásî. ² Nî ârí drê, óngî
 tâ âtî-âtî tândí Ôvârí kâ trá ãmâ drí té ôzô ngîrî
 lâ trá ãmâ ă'bîyá yî drí rî kâtí. Gõ'dá tâ âtî-âtî
 'dî pá gólîyî kô, tâlâ gólîyî ârí cé ãyî bí sî cú îtî
 tâ lê âkó 'á lâ. ³ Gõ'dá ãmâ gólîyî tâ lâ lê 'bá trá
 pîpîsîlî ãlô sî rî 'bá yî, îcâ trá filí vō ă'dí Ôvârí kâ
 fêlé ãmâ drí rî 'á. Ôzô ngâ mã ô'ê tâ rî gógó 'dî
 îtî kô'dáwá rî, â'dô â'dó'á trá ôzô Ôvârí drí âtalé
 trá rî kâtí. Gólâ kî,
 “Mâ trá ômbâ ró ôjîlâ 'dî 'bá yî bê.
 Nîngá sî rî, má 'bâ tâ trá lâtrîtrî ró kî,
 'Pătîjî ró, gólîyî îcá kô ãlôwálâ filí vō gólâ ámákâ
 ă'dí ró rî 'álâ.’ ”

Lôngó 95.11

Gõ'dá ôzô kpálé Ôvârí êêdê vō ă'dí rî 'dî gólîyî
 drí ăkû ró kâyî gólâ drí ãngó nõ 'bâzó rî sî rî,
 gólâ â'dô gólîyî lôgá'á îtî. ⁴ Gõ'dá tâ îgî Ôvârí kâ
 âtâ tâ kpá kâyî nî-drî-lâ-rî lôvô-lôvô kâ rî tâsî kî
 nî rî,
 “Kâyî nî-drî-lâ-rî tú rî, Ôvârí drí lôvózó lôsî iyíkâ
 ngá ãngó nõ kâ rî 'bá yî lô'bâ-lô'bâ rî kâ
 tâsî.”

Tâ Ômvó Ngá 2.2

⁵ Gõ'dá Ôvârí âtâ tâ trá tâ îgî-îgî sî kî, “Gólîyî
 îcá kô ãlôwálâ filí vō ámákâ ă'dí ró rî 'álâ
 lôvólé.” ⁶ Drê zââ rî'á tâ pătîjî ró kî, ôjîlâ ũrûkâ
 'bá yî â'dô fî'á vō ă'dí Ôvârí kâ rî 'álâ lôvólé gólâ
 bê. Gõ'dá ôjîlâ gólîyî sîsî 'díyî pâpâ Ôvârí kâ tâ lâ
 ârí 'bá trá rî 'bá yî fî kô vō ă'dí Ôvârí kâ rî 'álâ,
 tâlâ gólîyî 'é tâ Ôvârí kâ drîlîyî ârílî trá 'dî kô.

⁷ Gõ'dá â'dô bê trá ítí rí, Ôvârí drí kâÿî âzâ 'bãzó òjílâ drí fîzó võ ậ'dị gólâkâ 'dĩ 'álâ, gõ'dá kâÿî rí 'dĩ ì'dĩ rĩ'á ândrô nô. Gólâ pẽ tâ Dậwúđị sịlị kâÿî zịlị ândrô nô fifi òjílâ íyíkâ kâ võ ậ'dị íyíkâ rí kâ 'álâ rí kâ tāsĩ kĩ,

“Ândrô, nĩ ârĩ tâ gólâ Ôvârí drí âtálé rí, nĩ 'bã ãnĩ đrị kô âmbálé âmbâ tâ gólâkâ rí sĩ.”

Lôngó 95.7-8

⁸ Mã nị trá kĩ nĩ rí, võ Yásōwā drí òjílâ Ôvârí kâ âjízó 'á lâ rí â'dó kô võ ậ'dị gólâ Ôvârí drí tâ lâ âtálé trá rí ì'dĩ, tãlâ Ôvârí âtâ tâ 'dĩ trá kâÿî âzâ ngũ tāsĩ. ⁹ 'Dĩ ã'dâ tâ pậtị ì kĩ, võ ậ'dị pậtị òjílâ Ôvârí kâ drí rí bê ậtị 'álâ. ¹⁰ Òjílâ âzākâ gólâ fĩ 'bá võ ậ'dị Ôvârí kâ rĩzó rí 'á rí ìcâ trá lôvólé lôsĩ íyíkâ rí 'ásĩ, nyé òzô Ôvârí drí lôvórê lôsĩ íyíkâ ngá lô'bã-lô'bã kâ 'ásĩ rí kátĩ. ¹¹ 'Dôvô mã njũ kílípâ ró tâ gólỹi ãmâ drí ìcá'á 'êlâ rí 'bá yĩ rú, ã'dô ró bê fîzó võ ậ'dị Ôvârí kâ 'dĩ 'álâ, tãlâ tâ tâ ậ'dị 'dĩ kâ òzó ãmâ lậvũu tâ lêlê ãkô ãmákâ drí sĩ kô, òzô tâ tâ ậ'dị 'dĩ kâ drí ãmâ ậ'bịạ yĩ lậvũrị kôrô rí kátĩ.

¹² ãnĩ lịfị òmbâ ãnĩ rú tâ 'dĩ tāsĩ, tãlâ úlị Ôvârí kâ rí 'bá yĩ rĩ'á òzô lịgú cịcị néné rí kátĩ, tãlâ òsĩ ró bê ãmâ ìnyĩrĩkô ãkpêrê trậ fîzó kậlũ đị ãmâ pịpịsịlị 'á. Úlị 'dĩ fĩ kậlũ đị 'dĩ tãlâ tâ ìsũ ãmâ 'á gõ'dá kpá tâ ãmâ pịpịsịlị 'á rí 'bá yĩ bê ậnjúlị nịlị dódó tâ lâ kĩzó mbịmbị. ¹³ Ícá kô tâ âzākâ ângó nô 'á rí lậpịzó Ôvârí rí lịfị đrị 'ásĩ. Gólâ ndrê tâ trá ndrĩ. Ậtị bê rĩ'á hủwậ gólâ drí rĩzó tâ òjílâ kâ ndrêlé ndrĩ kôrô 'á lâ sĩ dódó. Gólâ rĩ'á gólâ ãmâ drí 'ê'á âdrêlé tâ ãmákâ ngĩlị ândrá lâ 'á rí ì'dĩ.

Tā Yésū drí 'bāzó tā êdé 'bá ró āmā lāfálé 'á Ôvârí bê rí

¹⁴ Gō'dá ōjílā āzā bê gólā tā êdé 'bá ró Ôvârí ândrá āmā pāzó ōzō drī-'bá ángí ngá lī 'bá Ôvârí drí rí 'bá yí kâ rí kâtí. Rú lá rī'á Yésū, Ôvârí rí mvá. Gólā ngá trá gólé 'būū 'álā rīlí Ôvârí lāgátí tā ngílí Ôvârí drí tā āmákā 'élé rí 'bá yí tāsī. Á'dô bê trá ítí rí, 'dōvó mā njū gágá tā lēlē āmákā sī Yésū rí gógó rú. ¹⁵ Nī ndrê drē, Yésū tā êdé 'bá ángí ró āmā lāfálé 'ásī Ôvârí bê rí nī āmā trá dódó. Gólā nī á'dô-á'dô āmákā á'dózó mbârākā ākó tā ōnjí gālé dó rí kpá trá. Gō'dá gólā rī'á njāā āmā pālé. Kâyî gólā drí á'dózó drē bê ōjílā mvá ró āngó nō 'á rí sī rí, Sātánā újū gólā kpîî tā ōnjí 'élé tā cé tîî gólā Sātánā drí āmā újūzó 'á lá tā ōnjí 'élé rí sī. Gō'dá gólā 'é tā ōnjí kô ālôwâlā.*

¹⁶ Yésū bê rī'á kárā āmā tā ngílí Ôvârí drí. 'Dōvó ítí rí, mā rí ngírî-ngírî ró lîfî 'bā'bā pătîî rí sī Yésū drîî, tálā āmā drí fízó bê vō gólā Ôvârí drí rīzó 'á lá pîpîsílî tândî sī ōjílā íyíkā tāsī nā 'á, tálā gólā ōndrê ró bê āmā ízā kâyî gólîyî Sātánā drí rīzó āmā újūlí tā ōnjí 'élé rí sī, gō'dá gólā āmû ró āmā mbârākā gólā āmā drí á'dózó ízā lá bê tā trózó volé tā újū-újū 'dí drígá sī rí sī.

5

¹ Ítí, drī-'bá ángí gólîyî rī 'bá kōrōnyā lîlî fēlé Ôvârí drí rí 'bá yí ālô-ālô, ōjílā Ísīrā'élé kâ rí íyíngá njílā nī āzī-āzī lá yí lāfálé sī ōzō Ôvârí drí

* **4:15** 4.15 Tā nō á'dā tā kí, Yésū cú rī'á mbârākā bê tā trózó tā ōnjí āmákā rí 'bá yí drígá sī.

lélé rî kâtí. Lôsĩ ãmbá njílí trá 'dĩ kâ rĩ'á nílí ádrélé Ôvârí ándrá tâ édé 'bá ró ôjílã Īsĩrã'élē kâ rî 'bá yî lãfálé Ôvârí bê, tâlã gólã ôrĩ ró bê ngá fěfě ôjílã Īsĩrã'élē kâ 'dĩ 'bá yî drígá sĩ rî fělé Ôvârí drí, gō'dá kpá rĩ'á kōrōnyã ĩlĩ tâlã tâ ônjí ôjílã kâ tāsĩ. ² Gólã rî nyãányã rĩ'á cú ĩtĩ mbârãkã ãkó tâ ndrĩ Ôvârí drí lô'bãlé ãmã drí 'ělē rî 'bá yî 'ezó. Tã rî 'dĩ tāsĩ rî, gólã ĩcã trá tâ Ôvârí kã â'dalé tâ ĩkpa sĩ ôjílã gólĩyĩ rĩ 'bá tâ ônjí 'elē tâ ĩsũ ãkó kĩ'á nĩ rî, ngãtã tâ 'dĩ 'bá yî rĩ'á tâ ônjí 'ĩ yã rî 'bá yî drí. ³ Gō'dá kpá tâlã mbârãkã ãkō gólãkã tâ ônjí gãzó dó rî tāsĩ rî, ĩcã trá gólã drí kōrōnyã ĩlĩ zãlé fělé Ôvârí drí, tâlã tâ ônjí gólã rî nyãányã kã tāsĩ gō'dá kpá tâ ônjí ôjílã ãzã 'bá yĩ kã rî bê.

⁴ Ôjílã njĩ ĩyĩ nyãányã nĩ kō â'dólé drĩ-'bá ángĩ kōrōnyã ĩ 'bá Ôvârí drí rî 'bá yĩ kã, tâlã ôjílã ĩnjĩ ró ĩyĩ yĩ bê. Cé Ôvârí ĩ'dĩ gólĩyĩ zĩlí â'dólé drĩ-'bá ángĩ 'dĩ ró, nyé özō drílã Ārónã* rî zĩrĩ ãkũ ró nã 'bá yĩ sĩ rî kâtí. ⁵ ĩtĩ rî, Yésũ Krístõ lõndãã ôjílã kō ĩyĩ ĩnjĩlĩ â'dólé tâ édé 'bá ró ãmã lãfálé Ôvârí bê. 'Dĩ vō lâ 'á rî, Ôvârí átã tâ nĩ gólã rî tāsĩ kĩ, "Nĩ rĩ'á ãmã mvã nyãányã 'ĩ.

Ãndrõ nõ rî, ôjílã â'dõ nĩ'á lâ kĩ, mã rĩ'á ánĩ átã 'ĩ."

Lôngó 2.7

⁶ Gō'dá nĩngá sĩ, gólã átã tâ ãzã kpá Yésũ drí kĩ nĩ rî,

* 5:4 5.4 Ārónã 'dĩ rĩ'á Músã rî âdrúpĩ ró rî ĩ'dĩ. Nĩ zĩ búkũ Āfõ-áfõ kã kápĩtã 29.

“Ní â'dô 'bã'á kâyi vósĩ cé tã êdé 'bá ró ãmâ
lãfálé 'ásĩ òjílã ámákâ bê zãã gbádu òzõ
Mälëkĩsëdékë drí rĩrĩ drĩ-'bá ró zãã gbádu
rĩ kâtí.”*

Lôngó 110.4

⁷ Yésũ drë bê rĩ'á nõngá ãngó nõ 'á rĩ, gólã nĩ
tã trá kĩ, pãtĩ Òvãrí cú rĩ'á mbãrãkã bê iyĩ pãzó
òdrã 'ásĩ. Ī'dĩ ĩtĩ, gólã drí rĩzó rãtãã 'élé Òvãrí drí
ĩlĩndrĩ sĩ rõô Òvãrí rĩ ĩjĩlĩ iyĩ pãlé. Gõ'dá Òvãrí ãrĩ
rãtãã gólãkã 'dĩ mbãrãkã fëfë drilã fĩ ãtũzó rĩ sĩ,
tãlã gólã rĩ gógó 'bã yĩ â'dólé nyé drĩ-ãcê Òvãrí kã
zélé Òvãrí rĩ ĩnjĩ-ĩnjĩ sĩ. ⁸ Kpálé Yésũ bê trá Òvãrí
rĩ mvã 'ĩ rĩ, gólã ĩlĩ tã tã Òvãrí kã ãrĩzó 'élé rĩ trá
rũ ĩzã iyĩ 'ë 'bã rĩ 'bã yĩ sĩ. ⁹ Gólã ĩcã trá lôsĩ tãndĩ
Òvãrí kã 'élé dódó ngbã rũ ĩzã tĩbê gólã rĩ 'ë 'bã rĩ
sĩ. Gõ'dá gólã ndë lôsĩ Òvãrí kã 'dĩ bê rĩ, gólã drí
ĩcãzó òjílã ndrĩ gólĩyĩ úlĩ gólãkã ãrĩ 'bã 'élé rĩ 'bã
yĩ pãzó tã ònjĩ gólĩyĩkã rĩ 'bã yĩ 'ásĩ, tãlã gólĩyĩ
òrĩ ró Òvãrí bê zãã gbádu ãdũkũ ãkó. ¹⁰ 'Dĩ ĩ'dĩ
rĩ'á lãtĩ gólã Òvãrí drí Yésũ rĩ 'bãzó â'dólé tã êdé
'bã ãmbã ró ĩyĩ lãfálé 'ásĩ òjílã iyĩkã rĩ 'bã yĩ bê
òzõ Mälëkĩsëdékë drí â'dórë kâtí rĩ.

*Lãzĩ tã lë 'bã gólĩyĩ Ibūrū tĩ áatã 'bã rĩ 'bã yĩ
zĩzó mbãrãkã tã lëlë gólĩyĩkã kã 'bãlë mbãlë rĩ*

¹¹ Tã bê rĩ'á dũũ gólĩyĩ ãmâ drí 'ë'á áatãlã ãnĩ
drí tã Yésũ kã â'dózó tã êdé 'bã ró ãmâ lãfálé
'ásĩ Òvãrí bê òzõ Mälëkĩsëdékë drí â'dórë kâtí
rĩ tãsĩ, gõ'dá rĩ'á tã ãmbã-ãmbã ró tã rĩ 'dĩ 'bã
yĩ ngĩzó fĩlĩ ãnĩ drĩ, tãlã nĩ ĩcã kô ĩtõ lâ yĩ nĩlĩ

* **5:6** 5.6 Gõ'dá nĩ zĩ tã Mälëkĩsëdékë drí Ābãrãyamã rĩ ùsúzó rĩ
Tã Ómvó Ngã 14.18-20 'á.

dódó 'wāā'wā. ¹² Âcálé bũúũ āndrō nô rî, tíkó nî â'dô ícá'á nî úlî Ôvârí kâ îlîlî dódó ícázó āzî-āzî ímbálé î'dî sî lâ. 'Dîi vō lâ 'á rî, drē rî'á zāā ícâ-ícâ ró ôjílā āzâ 'bá yî drî tā Ôvârí kâ ímbázó ānî drî, gō'dá kpá gōlé tā îtō-îtō tā âtî-âtî tândî Ôvârí kâ rî kâ ímbálé ānî drî kpá ó'dí. Mî rî rîlî gbō zāā bā bē sîlî 'á kōnō kōnō gō'dá ícázó ā'wá nyālē î'dî kō ā'dô tāsî yā? ¹³ Ôjílā rî 'bá îyî zāā bā bē sîlî 'á rî, nîjî îyî tā āzākā kō tā mbî 'ē'ē rî tāsî. Gólîyî ícá kō tā nîlî kî, tā ángô rî î'dî rî'á tā mbîmbî gólā Ôvârí drî lēlé drîlîyî 'élé rî. ¹⁴ Gō'dá îtî rî, ā'wá bē rî'á ôjílā gólîyî mbāmbā ndē 'bá trá rî 'bá yî drî ícálé nyālā. Gólîyî îlî tā trá nîlî kî, tā ángô rî 'bá yî î'dî rî'á mbî gō'dá ángô rî 'bá yî íyîkâ î'dî rî'á ányâ lâ ró, tālā gólîyî rî îyî tā gólā Ôvârí kâ rî 'bá yî 'élé zāā zāā ró î'dî.

6

¹ Â'dô bē trá îtî rî, 'dōvó āmā ānî bē rî ôlôpê rû ātî 'álā tā gólîyî Ôvârí drî 'bālē trá āmā lînjî 'bá trá rî yî drî nîlî rî 'bá yî 'élé dódó mbîmbî. Gō'dá mā rî kō rî'á cé tā îtō-îtō gólîyî āmā drî ârîlî trá Yésū rî tāsî rî 'bá yî 'élé î'dî. Mā îtō kō kpá ó'dí cé tā ímbálé ũgúlî jālē tā ōnjî 'ásî gō'dá tā lēlē āmákā 'bālē Ôvârí 'á rî tāsî. ² Tā îtō-îtō gólîyî āmā drî ícá'á nîlā dódó rî 'bá yî rî'á îyî î'dî nō: tā bābātízî kâ, gō'dá kpá tā drî 'bā'bā kâ, gō'dá kpá tā Ôvârí kâ ôjílā lídrî kâ ôdrā 'ásî rî, gō'dá kpá tā Ôvârí kâ rîzó tā ôjílā kâ kîlî, ā'dô ró bē lâŋō ũsúzó zāā gbádú tā ōnjî tāsî rî. Îtî rî, mā gō kō cé tā rî 'dî 'bá yî ímbálé î'dî. ³ Ôzō Ôvârí

ōlôpê ãmâ rî, 'dôvó mã 'dê mã nĩ sísí 'alâ tâ ãzâ 'bá yî Ôvârí kâ gólîyî gólâ drí lélé ãmâ lînjî 'bá trá rî 'bá yî drí nîlî rî 'bá yî ìlîlî ì'dî 'èlé.

⁴ Á'dô ôjílâ gólîyî rû jã 'bá trá lâtî pătîjî tâ lélé kâ Yésû 'á rî 'ásî rî tāsî rî, ôzô gólîyî ôrî tâ ônjî 'dî 'èlé rî, áâ'dô ícá'á gólîyî 'èlé ángô tí ró tâ ônjî ìyíkâ rî 'bá yî áyélé volé, tâlá gólîyî ô'dê ró bê lâtî Ôvârí kâ rî drîjî kpá ó'dí yã? 'Dî ìcá kô, tâlá sísí rî gólîyî nî tâ pătîjî Ôvârí kâ rî trá, gô'dá gólîyî âmbê tâ tândí 'diyî pãpã kâ gólîyî Ôvârí drí félé gólîyî drí Yésû sî rî trá, gô'dá gólîyî úsû mbârâkã Líndrí Tândí Ôvârí kâ rî kâ trá, ôzô ôjílâ ãzâ 'bá yî drí úsúlî trá rî kâtí, ⁵ gô'dá gólîyî ndrê tâ kî 'bá nî tâ Ôvârí drí átálé rî 'bá yî rî'á tâ tândí 'î rî trá ìyî lîfî sî, gô'dá Ôvârí â'dâ íyî mbârâkã gólâ yî drí 'bálé ôjílâ drí â'dózó ì'dí bê lâ ìzátú rî trá gólîyî drí, ôzô yî ôtírî â'dó cé nî drî-âcê bê ângó nõ drîjî rî. ⁶ Kpalé bê trá ìtí rî, ãdũ lésî ró rî, gólîyî gã tâ Ôvârí kâ dó. Bê trá ìtí rî, ícá kô ngbãangbânô gólîyî 'bálé tâ ônjî ìyíkâ rî 'bá yî áyélé volé, tâlá gólîyî 'bã Yésû trá ípálé kpá ó'dí fê lâlî-lâlî drîjî drálé gólîyî gãgã dó rî sî. 'Dî rî, gólîyî rî rî'á Yésû rî rû ìzã'á.

⁷ Nî ârî drê, ôjílâ ãzâ 'bá yî rî'á ôzô ìnyákú tândí kâtí. Ôzô ôzê ôtírî rî 'dîlî rî, ngá-ãrú 'á lâ rî drí ngázó âfólé dódó ìtí 'wã 'bá lâ yî drí lô'wã lâ yî nyálé. Ôvârí ì'dî tâ tândí 'è 'bá ìnyákú 'dî drí. ⁸ Gô'dá ôjílâ ãzâ 'bá yî rî'á ôzô ìnyákú ônjî kâtí. Ôzô ámvú 'wã 'bá ô'wã ámvú trá gô'dá cé mægbulũ ásôpá ró rî 'bá yî drí âfôzó nî 'á lâ rî, gô'dá ámvú 'dî rî'á ôzô ámvú gólâ Ôvârí drí trílî

trá trītrī rī kâtí. Ẹdūkū lâ ró rī, lǎsǐ â'dô mǎgbũlũ 'á lâ rī zǎ'á nĩ túrú-túrú ngbá volé.

⁹ Ẹmâ rû-lê-āzī yī, má âtâ tǎ ānī drī kpálé ítí rī, má nĩ trá kī, tǎ āníkâ rī rī'á tǎndí ró lǎvũlĩ kôrô tǎ ǎmvú mǎgbũlũ bê 'dī kâ drī sī. Nĩ â'dô őrē gólīyī Ọvârí drī ǎfêlé gólīyī gólâ drī pǎlé tǎ ọnjí ìyíkâ rī 'bá yī 'ásī rī yī drī rī úsú'á. ¹⁰ Tǎ pǎtĩ ró, Ọvârí rī tǎ gólâ mbĩmbị rī 'élé ì'dī kárá. Ítí rī, tǎ 'ě'ě tǎndí ānī drī 'élé trá ǎkú ró gólâ drī rī já gólâ drī sī kô. Ọvârí rī'á lõvô āníkâ yī drī ānī drī rīzô ọjílǎ íyíkâ ǎmúlí tǎ 'ě'ě tǎndí ró rī 'bá yī sī rī ndrē'á. ¹¹ Gô'dá tǎ gólâ má drī lélé gǎrẹ ānī drī 'élé rī, rī'á ānī drī rīzô zǎâ rī'á tǎ Ọvârí kâ 'élé ítí, té búũũ kǎyị ẹdūkū āníkâ ìnyákú nô drī nōngá rī sī. Nĩ rī tǎ 'dī 'bá yī 'élé ítí, tǎlâ tǎ tǎndí gólīyī ānī drī lĩfĩ 'bázó drī lâ yī rī 'bá yī úsúzó. ¹² Ẹnī rú'bá ùutrê kô tǎ Ọvârí kâ rī 'ērē 'á. 'Dövó nĩ rī bê-rī tǎ 'élé ọzô ọjílǎ gólīyī rī 'bá tǎ lélé Ọvârí 'á pĩpĩsílí ǎlô sī kǎyị lǎṅô kâ 'á rī 'bá yī kâtí. Ítí rī, nĩ â'dô tǎ tǎndí gólīyī Ọvârí drī tǎ lâ 'bǎlé trá rī 'bá yī úsú'á.

Tǎ Ọvârí drī 'ězó tǎ yī drī 'bǎlé trá 'ě'á 'élé rī 'bá yī 'élé pǎtĩ rī

¹³ Ọvârí ọtírī tǎ 'bǎ'bǎ 'bǎâ őrē fězó Ẹbārāyámǎ drī rī, gólâ ìtrī lǎtrírí trá íyī rú sī kī, yī Ọvârí āâ'dô tǎ gólīyī yī drī tǎ lâ 'bǎlé trá rī 'ě'á pǎtĩ. Ẹmbǎ gólâkâ rī rī'á gǎrẹ kôrô ǎmbǎ ọjílǎ mvá kâ rī drī sī. Bê trá ítí rī, gólâ drī lǎtrírí ìtrízó tǎ 'dī 'bá yī 'ězó Ẹbārāyámǎ drī íyī rú nyǎányâ sī kī,

14 “Tã pãtĩ ró, má â'dô òrẽ fẽ'á ní drí àmbá, ã'dô ró bê ní drí â'dózó ózōwá bê dũu.”

Tã Ómvó Ngá 22.17

15 Gõ'dá Ābārāyāmā rī trá ndrô ndrô ró pĩpĩsílí ã'dí sī, Ôvârí ò'ê ró tã rī 'dĩ bê yí drí. Gõ'dá ãyí mǎní, Ābārāyāmā drí tã gólâ Ôvârí drí 'bǎlé 'èlé 'dĩ úsúzó.

16 Òzō òjílâ òlê trá lǎtrírí ìtrílí tã-drĩ lèlê 'èzó rí, lônḁā ìyí zāā ngá gólíyí tã lâ drí lǎnjílí lǎnjí gǎrǎ rí 'bá yí rú lâ ì'dí sísí, gõ'dá lǎtrírí rí 'dĩ ìtrízó rú lâ sī. Lǎtrírí ìtrílí tã-drĩ lèlê tāsī rí rí tã â'dálé kī, pãtĩ ró, gólíyí â'dô tã tã-drĩ lèlê 'dí ká 'è'á trá. Bê ìtí rí, tã āzākā gõ'dá trá yú òjílâ āzā 'bá yí drí tĩ ânyázó tã lâ sī. 17 Ôvârí lè â'dálâ trê òjílâ gólíyí yí drí tã 'bázó trá tã 'èzó gólíyí drí rí yí drí kī, yí â'dô pãtĩ tã gólíyí yí drí tã lâ 'bǎlé 'dĩ 'bá yí 'è'á, tã ìsũ lâ já rú kô. Ìtí rí, gólâ ìtrí lǎtrírí tã-drĩ lèlê 'èzó 'dĩ ká ì'dí íyí rú sī. 18 Gõ'dá tã rĩ 'dĩ 'bá yí tāsī rí, tã-drĩ lèlê gólâkâ gõ'dá kpá lǎtrírí gólâ drí ìtrílí trá tã-drĩ lèlê 'dí tāsī rí bê, rĩ'á ngá rú jā 'bá kô rí ì'dí. Tǎlâ tã 'dĩ 'bá yí â'dâ tã trá kī, Ôvârí â'dô pãtĩ tã lâ yí 'è'á. Gólâ ìcá kô âmâ áḁólé tã rí 'dĩ tāsī. Tã tã rí 'dĩ 'bá yí ká sô mbârākā trá âmâ gólíyí rā 'bá trá gólâ ngálâ ngá pǎlé tã gólíyí ányâ ró rí 'bá yí 'ásí rí 'bá yí 'á rōô. Tǎlâ tã gólíyí Ôvârí ká rĩ 'dĩ 'bá yí tāsī rí, mǎ ìcá trá tã âmâ drí rízó ìfí 'bǎlé drĩ lâ rí 'bá yí rǔlú gágá. 19 Tǎlâ tã 'dĩ 'bá yí rí âmâ âḁlílí tũ gágá Ôvârí rú, gõ'dá rí kpá lǎtí njílí trê âmâ drí fízó kôrô mbí vō lǎnjâ Ôvârí drí rízó 'á lâ 'bũu 'álâ nǎ 'á. Mǎ ìcá trá fílí kôrô ítá gólâ áḁtí tĩ vō lǎnjâ

rī 'dī kâ rī ũgúlí lésī, nī'á kôro âdrélé mbî Ôvâri ândrá. ²⁰ Nī ndrê drē, Yésū câ trá tólâ sísí ãmâ drí tâ êdé 'bá ró ãmâ lâfálé Ôvâri bê rī, rī'á zââ gbádú ítí òzō Mālĕkīsēdékē drí rīrī zââ gbádú drī-'bá ąngí ró rī kâtí. Yésū rī'á tâ 'dī 'ě'á ítí, tâlâ lătı nĵılı trạ ãmâ drí fızó vō lãnĵă Ôvâri kâ rī 'álâ.

7

Tā Mālĕkīsēdékē rī tāsī rī

¹ Tā Mālĕkīsēdékē kâ rī'á nōtí. Mālĕkīsēdékē rī trá kúmú ąngí ró ĵarībạ Sălámō kâ rī drĵılı, gólâ rī kpá trá drī-'bá ąngí ró ngá fĕfĕ fĕlé Ôvâri gólâ ãmákâ ãmbă lâ drí lậvũlĵ kôro rī drí. Gõ'dá Ābārāyámă yĵ nĵnĵ ngá ĵyĵkă gólĵyĵ kúmú ąngí ąngí ąngó nō kâ sũ rī 'bá yĵ drí ôpálé trá rī 'bá yĵ âtrōlé rī vósĵ rī, gõ'dá Ābārāyámă yĵ ôtĵrĵ rĵ ģgōlé ậwạ rī 'dĵ vō lâ 'ásĵ rī, Mālĕkīsēdékē drí gólĵyĵ ũsúzó gõ'dá ôrĕ fĕzó Ābārāyámă rī gógó drí.* ² Gõ'dá nĵngá sĵ, Ābārāyámă drí ngăzó ngă-tĵ ĵyĵkă gólĵyĵ ĵyĵ drí âtrōlé ģgōzó ậĵũ 'ásĵ rī 'bá yĵ lônĵızó vō 'ásĵ zălô mũdrĵ, gõ'dá drĵlă vō ălô rī trōzó fĕlé kôro Mālĕkīsēdékē drī-'bá ngá fĕfĕ kâ rī ró rī sĵ ngá fĕfĕ ró Ôvâri drí. Rú Mālĕkīsēdékē 'dĵ ítō lâ kĵ, kúmú ąngí rĵrĵ tâ mbĵmbĵ sĵ rī kâ. Gõ'dá gólâ kpá rĵ'á kúmú Sălámō kâ ĵ'dĵ. Tă ĵfĵ lâ kĵ, kúmú tâ ậ'dĵ kâ. ³ Tă ĵĵĵ-ĵĵĵ yũ'dạwạ tâ â'dalé ãmâ drí Mālĕkīsēdékē rī tāsĵ kĵ, ngătă gólâ fĵ cú átă bê ngătă ândrĕ bê ngă ózōwă bê yă rī. Tă ĵĵĵ-ĵĵĵ kpá yũ'dạwạ â'dală kĵ, ngătă útĵ gólâ tĵtĵ

* **7:1** 7.1 Nĵ zĵ tâ ậĵũ 'dĵ kâ gõ'dá kpá tâ Ābārāyámă drí ngá lãnĵızó 'dĵ Tă Ômvó Ngă 'á kápĵtă 14.

ngā gólâ drā trá yā rî. Gõ'dá ókĩzõ gólâ rî trá drĩ-'bá gólâ tâ êdé 'bá Ôvârí drí rî ró zââ gbádu ítõ vō lâ âkó gõ'dá kpá ădũkũ lâ âkó. Bê trá ítí rî, gólâ rĩ'á õzõ Yésũ Ôvârí rî mvá gólâ rĩ 'bá zââ gbádu ítõ vō âkó gõ'dá kpá ădũkũ âkó tâ êdé 'bá ró rî kâtí.

⁴ Gõ'dá ítí rî, nĩ ïsũ drē tâ āmbā Mālĕkĩsĕdĕkĕ kâ gólâ lăvũ 'bá kôrô rî tāsĩ. Āmâ ă'bıyă ăngĩ Ābārāyāmā fĕ ngá-tĩ ālô-ālô ngá cé tĩtĩ mũdrĩ 'ásĩ tibē drílâ ă'dúlĩ ăgõzõ ĩ'dĩ bē lâ ăjũ vō 'ásĩ rî 'bá yĩ ndrĩ Mālĕkĩsĕdĕkĕ drí. ⁵ Ōjílă 'băşúrú Lăvĩ kâ rî kâ gólĩyĩ ă'dó 'bá drĩ-'bá ngá fĕfĕ kâ Ôvârí drí rî 'bá yĩ tāsĩ rî, Ôvârí 'bă tâ trá gólĩyĩ drí ngá ālô-ālô cé tĩtĩ mũdrĩ 'ásĩ rî ũ'dúlĩ ōjílă ĩyĩkâ Ĭsĩră'élĕ kâ drĩgă sĩ ngá fĕfĕ ró Ôvârí drí rî 'bá yĩ trólé. Drĩ-'bá gólĩyĩ ngá fĕfĕ ōjílă kâ fĕ 'bá Ôvârí drí 'dĩ 'bá yĩ gõ'dá kpá ōjílă gólĩyĩ ngá 'dĩ 'bá yĩ fĕ 'bá drĩlĩyĩ rî 'bá yĩ bē ă'dô ĩyĩ kpálé ōrĩ ālô 'ásĩ Ābārāyāmā rî ózõwá yĩ ró rî, rĩ'á tâ mbĩmbĩ 'ĩ ngá 'dĩ 'bá yĩ fĕzó gólĩyĩ drĩ-'bá ngá fĕfĕ kâ ró rî 'bá yĩ drí. ⁶ Gõ'dá drĩ-'bá ngá fĕfĕ kâ Mālĕkĩsĕdĕkĕ 'dĩ ă'dó kô 'băşúrú Lăvĩ yĩ kâ rî 'ásĩ kpálé ítí rî, gólâ trō ngá ālô-ālô trá mũdrĩ 'ásĩ cé tĩtĩ ă'bıyă Ābārāyāmā drĩgă sĩ. Gõ'dá gólâ fĕ ōrē kpá Ābārāyāmā gólâ Ôvârí drí tâ 'băzó ōrē fĕzó drílâ rî drí. ⁷ Āmâ ndrĩ nĩ trá kĩ, pătĩĩ ró, ōjílă gólĩyĩ sĩsĩ-lĕsĩ rî 'bá yĩ rî ĩyĩ nĩ ōrē fĕlé gólĩyĩ ădũ lĕsĩ rî 'bá yĩ drí. Ítí rî, Mālĕkĩsĕdĕkĕ 'dĩ rĩ'á sĩsĩ-lĕsĩ ró Ābārāyāmā drí sĩ.

⁸ ă'dô drĩ-'bá ngá fĕfĕ kâ gólĩyĩ ă'dó 'bá Lăvĩ kâ

rî 'bá yî tāsî rî, gólîyî rî'á òjílā gólîyî 'ē 'bá drālē gólîyî ngá ù'dú 'bá ró cé tîṭi ngá ālô-ālô mùdrî 'ásî âtrólē fēlé ngá fēfē ró Ôvârí drî rî 'bá yî ì'dî. Gõ'dá Mālēkīsēdékē rî tāsî rî, trá rî'á ókîzō drî-'bá ngá fēfē kâ gólâ rî 'bá zââ rîlî zââ bāḍî ró gólâ ngá-tî ālô-ālô mùdrî 'ásî gólîyî Ābārāyāmā drî â'dúlî trá 'dî 'bá yî trō 'bá rî ì'dî. ⁹ Lávî 'dî rî'á á'bíyá ró drî-'bá ngá fēfē kâ 'dî 'bá yî kâ ndrî gólîyî ngá trō 'bá trá ālô-ālô ìyî drî ngá cé tîṭi mùdrî âtrólē ngá fēfē ró Ôvârí drî rî 'bá yî 'ásî rî, mǎ â'dô âtá'á lâ kpá kî, Lávî rî gógó 'dî fē ngá kpá ālô-ālô cé tîṭi ngá íyîkâ mùdrî âtrólē ājú lésî rî 'bá yî 'ásî ngá fēfē ró Mālēkīsēdékē drî-'bá ngá fēfē kâ 'dî drî kôrô á'bíyá lâ Ābārāyāmā sî.* Ítî rî, Mālēkīsēdékē 'dî rî'á sîsî-lésî ró kpá Lávî yî drî sî. ¹⁰ Nî ndrê drê, kpálé útî drê Lávî rî 'dî kô'dáwá rî, lēndrê òzō gólâ trá njââ á'bíyá lâ Ābārāyāmā rî 'á ṭîlî kâyî gólâ Ābārāyāmā drî Mālēkīsēdékē rî ùsúzó ngá fēzó drîlâ rî sî rî kâtî.

¹¹ Drê sîsî, tǎ ngá âtrólē fēlé drî-'bá ngá fēfē kâ gólîyî â'dó 'bá Lávî kâ rî 'bá yî drî ngá fēfē ró Ôvârí drî rî, rî'á lâtî ânîzó Ôvârí ngálâ tǎlâ gólâ āâyê ró òjílâ bê tǎ ònjî ìyîkâ rî 'bá yî 'ásî rî ì'dî. Trá rî'á té ítî kâyî gólâ Ôvârí drî tǎ 'bǎ'bǎ ìyîkâ rî 'bá yî fēzó Músâ drî tǎlâ òjílâ drî tǎ lâ yî 'ēzó bê rî sî. Gõ'dá lâtî rî 'dî gõ'dá tǎ 'bǎ'bǎ Músâ kâ 'ē'ē lâ bê rî ícá kô òjílâ pǎlé tǎ ònjî ìyîkâ rî 'bá yî 'ásî

* **7:9** 7.9 Útî Lávî drê kô. Gõ'dá tǎlâ Ābārāyāmā â'dô Lávî rî á'bíyá 'î, Ābārāyāmā fē ngá 'dî 'bá yî bê Mālēkīsēdékē drî-'bá ngá fēfē kâ ró rî drî, ókîzō ózōwá lâ yî ndrî ìnjî Mālēkīsēdékē 'dî trá ngá fēfē Ābārāyāmā drîgá 'dî sî.

ālôlâ. Bê trá ítí rî, rî'á îcâ-îcâ ró Ôvârí drî drî-'bá tâ êdé 'bá ró ngĩngî âjózó drî-'bá ngá fêfê kâ 'dí 'bá yî vō lâ 'á. 'Dĩ Yésũ ì'dí. Yésũ â'dó kô Lávî rî ózōwá 'î òzō Ārónā tí, gō'dá gólâ rî'á drî-'bá tâ êdé 'bá ró â'dô tâ Mālêkīsêdékê kâ vó ró.

¹² Nĩ ndrê drê, îcâ bê trá drî-'bá ngá fêfê kâ drî ngá fêlé Ôvârí drî tâ ònjí tāsî rî lâràkô lâ jâlê rî, ítí rî, îcâ kpá trá Ôvârí drî tâ drílâ 'bâlê trá òjílâ pázó rî jâlê. Gō'dá ítí rî, gólâ âjô Yésũ trá òjílâ pâlê tâ ònjí 'ásî.

¹³⁻¹⁴ Gō'dá Kúmú âmákâ Yésũ tâ lâ pêlé trá búkũ Ôvârí kâ 'á 'díyî pã 'bá ró rî tāsî rî, gólâ â'dó kô 'bâsúrú Lávî kâ 'ásî. 'Bâsúrú gólâkâ rî'á ngĩ, rî'á 'bâsúrú Yúdâ kâ rî ì'dí.* Músâ 'bâlê bê tâ kî'á nĩ rî, ã'dî â'dô îcá'á nĩ â'dólê drî-'bá ngá fêfê kâ ró rî nĩ yã rî tāsî rî, gólâ âyé òjílâ âzâkâ Yúdâ kâ kô â'dólê drî-'bá ngá fêfê kâ ró âlôwálâ, gbô cé òjílâ Lávî kâ rî 'bá yî ì'dí.

Tã Yésũ drî â'dózó tâ êdé 'bá âmákâ ró Ôvârí bê òzô drî-'bá ngá fêfê kâ Mālêkīsêdékê kâtí rî

¹⁵ Ngbâangbânô rî, mã nĩ trá dódó rōô kî, Ôvârí nĩ lạtî ó'dí òjílâ pázó rî trá, tâ êdé 'bá ngĩ lâ gólâ òzô drî-'bá ngá fêfê kâ Mālêkīsêdékê kâtí rî âjózó tâ êdélé âmâ lâfálê 'á Ôvârí bê. Tã êdé 'bá rî 'dí rî'á Yésũ ì'dí. ¹⁶ Gólâ â'dó kô drî-'bá tâ êdé 'bá ró â'dô tâ gólîyî Músâ drî 'bâlê trá rî vó ró. Â'dó tâ â'dózó té 'bâsúrú mbîmbî rî 'ásî kô. Gólâ â'dô trá tâ êdé 'bá ró drî-âcê Ôvârí drî fêlé gólâ drî rî sî, tâlâ mbârâkâ gólâ 'á tîbê gólâ rî 'bã

* **7:13-14** 7.13-14 Tã ângũ 'bá ângũ tâ trá kî, 'díyî pã 'bá ââ'dô âfô'á 'bâsúrú Yúdâ kâ rî 'ásî.

'bá rĩlĩ zāâ gbádú ãdũkũ ãkó rĩ tāsĩ. ¹⁷ Ôvârí pē tã gólâ rĩ tāsĩ kĩ nĩ rĩ,

“Ní â'dô 'bā'á kâyî vósĩ cé tã êdé 'bá ró ãmâ lãfálé 'ásĩ òjílâ ámákâ bê zāâ gbádú òzō Mâlêkĩsêdékē drí rĩrĩ drĩ-'bá ró zāâ gbádú rĩ kâtí.”

Lôngó 110.4

¹⁸ Nĩ ndrê drê, Ôvârí nã lãtî tã 'bã'bã 'ê'ê kâ trá gārã drĩ, tãlã tã 'bã'bã rĩ 'dĩ 'bá yĩ rĩ'á mbârâkã ãkó òjílâ pãlé. ¹⁹ Nĩ ndrê drê, tã 'bã'bã gólĩyî Ôvârí drí âfêlé Músã sĩ rĩ ícá ìyî kô òjílâ ãzãkã 'bãlé â'dólé tã mbî 'bá ró. Tã 'dĩ tāsĩ rĩ, Ôvârí âjô Yésũ trá lãtî ó'dí gólâ â'dó 'bá tãndí ró rōo lãtî tã 'bã'bã gólĩyî âfêlé kôro Músã 'ásĩ rĩ vó ró rĩ drĩ sĩ rĩ nĩlĩ. Mã 'bã lĩfĩ Yésũ drĩ lãtî nĩlĩ ãmâ drí cãzó ãnyî Ôvârí rú.

²⁰ Rĩ'á tã lãnjĩ-lãnjĩ 'ĩ kĩ, Ôvârí 'bã Yésũ trá tã êdé 'bá ró ítĩ lãtrĩtrĩ sĩ. Gõ'dá òjílâ Lãvĩ yĩ kã 'dĩ 'bá yĩ âcã ìyî trá â'dólé drĩ-'bá ngá fêfê kã ró cú ítĩ lãtrĩtrĩ ítĩrĩ ãkó. ²¹ Gõ'dá Ôvârí ítĩrĩ lãtrĩtrĩ trá kâyî gólâ drí Yésũ Krístô rĩ 'bãzó â'dólé tã êdé 'bá ãmákâ ró Ôvârí bê rĩ tú. Gólâ âtã tã trá Yésũ rĩ tāsĩ kĩ, “Mã Ôvârí Yãkóvã ítĩrĩ lãtrĩtrĩ trá tã 'dĩ tāsĩ. Mã já tã ìsũ ámákâ kô'dáwá. Mã 'bã tã trá kĩ,
'Ní â'dô 'bã'á kâyî vósĩ cé tã êdé 'bá ró zāâ gbádú ãdũkũ ãkó.' ”

Lôngó 110.4

²² Lãtî gólâ Ôvârí drí Yésũ rĩ 'bãzó tã êdé 'bá ró ãmâ lãfálé 'á yĩ bê rĩ â'dã tã ãmâ drí kĩ, tã-drĩ lãlã ó'dí drílã 'bãlé trá ãmâ lãfálé 'á yĩ bê rĩ rĩ'á ì'dĩ tãndí ró gãrã tã-drĩ lãlã gólâ ãkũ ró rĩ drĩ sĩ.

Yésū rî gógó rĩ'á má-tĩtĩ 'î âmâ drí, pătĩtĩ ró âmâ drí nĩlĩ kĩ, Ôvârí â'dô pătĩtĩ tâ gólâ drílâ 'bälé tâ-drĩ lələ ó'dí gólâkâ vó ró 'dĩ 'ě'á.

²³ Tā āzâ bê gólâ Yésū rî 'bā 'bá â'dólé íyíkâ tâ êdé 'bá lârákô ngũ lâ ró drĩ-'bá ngá fěfě kâ rî 'bá yî drĩ sĩ rî. Ākũ ró rî, drĩ-'bá ngá fěfě kâ 'dĩ 'bá yî bê rĩ'á dũũ. Gõ'dá õzõ drĩ-'bá 'dĩ 'bá yî ālólâ òdrā trá rî, 'dĩ lōsĩ gólâkâ ádrē trá, ícā trá òjílā āzâ 'bälé â'dólé drĩ-'bá ró gólâ rî vō 'á, tālā lōsĩ ngá fěfě kâ 'dĩ ònĩ ró bê sīsĩ 'álā. ²⁴ Gõ'dá Yésū rî tāsĩ rî, gólâ rî íyíkâ zāā lédrē-lédrē ró tâ êdé 'bá ró âmâ lâfálé 'á Ôvârí bê zāā gbádú ãdũkũ ākó. ²⁵ Bê trá ítĩ rî, gólâ ícā trá òjílā gólĩyĩ ânĩ 'bá ácálé ānyĩ Ôvârí ngálā kōrō yĩ sĩ rî 'bá yî pālé ngbá zāā gbádú ãdũkũ ākó, tālā gólâ rĩ'á tólā kàyĩ vósĩ kárā lédrē-lédrē ró Ôvârí bê, rĩ'á rātāā 'ělē Ôvârí drí tâ êdé 'bá gólĩyíkâ ró tâ gólĩyíkâ tāsĩ, ā'dô ró bê Ôvârí drí gólĩyĩ pāzó.

²⁶⁻²⁷ Ícā trá âmâ drí Yésū rî trōzó tâ êdé 'bá ąngĩ âmákâ ró tâ âmákâ tāsĩ ndrĩ. Nĩ ndrē drē, gólâ rĩ'á tándĩ ró jára'bítĩ cú ítĩ tâ ònjĩ ākó yĩ 'á. Ítĩ rî, gólâ rĩ'á ngũ drĩ-'bá ąngĩ ngá lĩ kâ Ôvârí drí gólĩyĩ â'dó 'bá tâ ònjĩ 'bá ró rî 'bá yî drĩ sĩ. Ôvârí íngā gólâ trá úrú āmbā lâ drí lậvũlĩ gặặ tá úrú 'álā rî kâ drĩ sĩ, ìnjĩlĩ ìnjĩ āmbá lậvũlĩ kōrō. Ícā trá drĩ-'bá ąngĩ āzâ 'dĩ 'bá yî drí kōrōnyā lĩlĩ āndálé āndā kàyĩ vósĩ cé, sīsĩ lâ, tālā tâ ònjĩ gólĩyĩ nyāanyā kâ rî 'bá yî tāsĩ, gõ'dá rĩ lâ kpá, tālā tâ ònjĩ òjílā Ísĩrā'élē kâ rî 'bá yĩ kâ tāsĩ ndrĩ. Gõ'dá ícā kō Yésū drí tâ 'ězó āndálé āndā tâ ònjĩ tāsĩ õzõ gólĩyĩ kátĩ. Gólâ 'bā cé ngá ālō ĩ'dĩ ngá fěfě

ró tãlã tã ònjí tãsí cú ítí tã lâ ândá ãkó. Gólã fê íyí nyãányã ì'dí drãlé ngá fêfê ró Ôvãrí drí. 'Dĩ rí ìcã trá Ôvãrí drí tã ònjí òjílã kã rí 'bá yí âyézó gólã rí òdrã sí. ²⁸ Pãtĩí ró, tã 'bã'bã gólíyí âfêlé kôrô Músã sí rí 'bá yí 'bã òjílã gólíyí cú tã âvî-âvî bê rí 'bá yí â'dólé drî-'bá ąngí drî-'bá ngá fêfê kã rí 'bá yí kã ró. Gõ'dá volé drî lâ 'ásí rí, Ôvãrí drí lâtrítrí îtrízó íyí mvá nyãányã rí 'bãlé ì'dí tã êdé 'bá ąngí ãmákã ró. Ó'bã gólã cú ítí tã ònjí âzãkã ãkó ãlôwálã, tãlã ã'dô ró bê tã êdé 'bá tãndí ró ãmã lâfálé Ôvãrí bê rí 'á lãvũlî gãřã zãã gbãdú ądũkũ ãkó.

8

Tã Yésũ tã êdé 'bá ąngí ãmákã ró rí tãsí rí

¹ Tã má drí rí'á âtalã ãní drí Yésũ rí tãsí nô rí'á tã ąngí 'î. Kúmú ãmákã gólã rí'á tã êdé 'bá ró ãmã lâfálé 'á Ôvãrí bê rí, gólã rí'á òjílã lânjã 'î. Gólã rí trá gólé Ôvãrí rí drî-ágó drĩí lésí ró, vò Ôvãrí drí rízó drî-âcê bê 'bũũ 'álã rí 'á. Vò rí 'dĩ rí'á vò ìnjĩlî ìnjĩ rõô rí ì'dí. ² Gólã rí lôsí íyíkã 'êlé vò lânjã pãtĩí Ôvãrí kã úrú 'álã rí 'á, Ôvãrí êdé vò rí 'dĩ nĩ, â'dó kô òjílã mvá ì'dí.

³ Tã gólíyí drî-'bá ąngí drî-'bá ngá fêfê kã rí 'bá yí kã cé tĩtĩ 'bãlé 'êlé rí, rí'á ngá fêfê fêlé gõ'dá kpã rí'á kôrõnyã ìlî fêlé Ôvãrí drí. Ítí rí, ìcã trá Yésũ drí â'dólé ngá bê fêlé Ôvãrí drí tã êdé 'bá ąngí ãmákã ró tã ònjí ãmákã tãsí. ⁴ Ôzõ Yésũ ã'dô tíkó cé tã êdé 'bá gólã rí 'bã tã 'êlé ãnyákú drĩí nõngá rí, ì'dí rí, tíkó ìcã kô gólã rí 'bãzó tã êdé 'bã ró, tãlã òjílã ãzã 'bã yí bê gólíyí 'bãlé trá

â'dólé drĩ-'bá ngá fěfě kâ ró tã êdélé, gõ'dá rĩ'á
 ãyĩ cú ngá bê fělé â'dô tã 'bã'bã Ôvârí kâ rĩ 'bá yĩ
 vó ró. ⁵ Lôsĩ drĩ-'bá 'dĩ 'bá yĩ kâ 'dĩ rĩ'á cé líndrí
 lôsĩ pătĩĩ gólâ tã êdé 'bá ãmákâ drĩ rĩ'á 'ělá ùrú
 'álâ rĩ kâ ã'dĩ. Tãlâ tã 'dĩ tãsĩ rĩ, Ôvârí 'bã tã Músã
 drĩ vó 'dĩ tãsĩ drĩ-mbílí sôsô sĩ. Músã drē 'ě'á vó
 gólâ Ôvârí drĩ 'ězó rú ùsúlí 'á lâ òjílã íyíkâ bê
 rĩ 'dĩ'á rĩ, Ôvârí drĩ tã âtázó Músã drĩ drĩ-mbílí
 sôsô sĩ kĩ,

“Nĩ êdé ngá ndrĩ 'dĩ 'bá yĩ, nyé òzõ vó pătĩĩ ámã
 ãnjĩzó ùrú 'álâ gólâ má drĩ â'dalé nĩ drĩ únĩ
 drĩ 'álâ rĩ kâtí.”

Áfõ-áfõ 25.40

⁶ Gõ'dá nĩ ndrē drē, lôsĩ gólâ Ôvârí drĩ fělé Yésũ
 drĩ rĩ, tã lâ lãnjĩ-lãnjĩ rõõ gãřã lôsĩ tĩbê gólâ drĩ
 'bãlé drĩ-'bá ngá fěfě kâ ãzã 'dĩ 'bá yĩ drĩ 'ělé rĩ yĩ
 drĩĩ sĩ. Nĩ ndrē drē, lãtĩ ó'dĩ gólâ Yésũ drĩ êdélé
 òjílã drĩ nĩzó Ôvârí ngálâ rĩ, rĩ'á tãndĩ ró lãvũlĩ
 kôró lãtĩ ãkũ Ôvârí kâ gólâ Músã drĩ â'dalé trá
 ãmã drĩ rĩ drĩĩ sĩ, tãlâ tã gólâ Ôvârí drĩ rĩ'á tã lâ
 'bãlé 'ělé òjílã íyíkâ pãzó tã lãtĩ ó'dĩ 'dĩ kâ tãsĩ rĩ
 rĩ'á tãndĩ ró lãvũlĩ kôró tã 'bã'bã gólãkã lãtĩ ãkũ
 rĩ kâ drĩĩ sĩ.

⁷ Nĩ ndrē drē, tĩkó òzõ lãtĩ ãkũ tã-drĩ lělé sĩsĩ 'dĩ
 kâ ã'dô trá nyé ndrĩ tãndĩ ró cú ãtĩ tã ãzãkã ãkó
 ãzãlã rĩ, tí ãcã kô Ôvârí drĩ lãtĩ tã-drĩ lělé ó'dĩ kâ
 ãzã 'ězó. ⁸ Gõ'dá Ôvârí â'dã tã ányã yĩ drĩ ùsúlí
 òjílã íyíkã tãsĩ tã-drĩ lělé yĩ drĩ 'bãlé trá gólĩyĩ bê
 rĩ vó ró rĩ ùlĩ nõ 'bá yĩ sĩ.

“Ôvârí Yãkóvã âtã tã trá kĩ nĩ rĩ,
 'Kãyĩ ãã'dô ácã'á ãzãtú má drĩ tã-drĩ lělé ó'dĩ 'ězó

ōjlā ámakā Īsīrā'élē kâ rî 'bá yí bê.

⁹ Tā-drī lēlē ó'dí rî 'dī â'dó kô ōzō gólâ sīsí má drí
'élé trá gólīyī á'bíyá yí bê

kāyī má drí gólīyī drī rūrī âsélé volé 'bādrī
Māšīrī kâ 'ásī rî sī rî kâtí.

Gólīyī 'dē trá ūgúlī drī tã tã-drī lēlē rî 'dī 'bá yí
kâ 'élé.

Tālâ tã rî 'dī tāsī rî, má 'bāá līfī gō'dá kô gólīyī
drī,

tālâ gólīyī vó ndrēzó.

¹⁰ Nōō rī'á tã-drī lēlē ó'dí má drí 'ē'á 'ēlā ĩzátú
ōjlā Īsīrā'élē kâ bê rî ĩ'dī.

Má â'dô gólīyī 'ē'á tã 'bā'bā gólīyī má drí 'bālē
gólīyī drí 'élé rî 'bá yí trólē 'bālē ĩyī pīpīsílí
'á rî 'bá yí nīlī dódó.

Ītí rî, gólīyī â'dô rī'á tã lâ yī 'élé tãndí ró.

Má â'dô â'dó'á ĩ'dī Ôvârí gólīyīkâ ró.

Gō'dá gólīyī â'dô â'dó'á ōjlā ámakâ ró.

¹¹ Ītí rî, â'dó kô ícâ-ícâ ró ōjlā āzākā ōjlā ámakâ
rî 'bá yí lāfálē sī drí 'bā-tī-'đī-āzī ĩyīkâ ró
rî 'bá yí

ngátá âdrúpī lâ yí bê līfī lâ yí ĩmbázó Ôvârí
Yākóvā rî nīlī,

tālâ gólīyī ndrī â'dô ámâ nī'á,

ítólē ōjlā gólâ cú ĩtí āmbā ākó rî rú sī

cālē būúú ōjlā gólâ āmbā gólâkâ drí â'dólē
gārā ndrī āzī-āzī lâ yí kâ drī sī rî rú.

¹² Má â'dô tã ōnjí gólīyīkâ rî 'bá yí áyē'á pīpīsílí
tãndī ámakâ rî sī.

Gō'dá tã ōnjí rî 'dī 'bá yí tã lâ âgá má drī kô
ālôwálâ.' "

13 Gō'dá Ôvârí zílí bê tâ rî 'dĩ tâ-drĩ lēlē ó'dí íyíkâ ró rî, 'dĩ 'bã gō'dá tâ-drĩ lēlē sísí gólâkâ 'dĩ trá â'dólé tâ ãkû tâ ífí ãkó rî ró, tâlá ngá gólâ ãkû 'bá trá gō'dá kpá tâ lâ drí âzálé trá rî â'dô rû ízã'á 'wãã.

9

Tã Ôvârí rî ìnjĩ-ìnjĩ tãsí, â'dô tâ-drĩ lēlē gólâkâ sísí òjílã bê rî

vó ró rî

1 Gō'dá â'dô tâ-drĩ lēlē sísí Ôvârí kâ òjílã íyíkâ Īsīrã'élé kâ rî 'bá yí bê rî vó ró rî, Ôvârí 'bã tâ ãzã 'bá yí trá òjílã drí 'élé, ã'dô ró íyí ìnjĩzó bê dódó mbî. Gō'dá vō ãzã kpá bê rĩ'á, gólâ 'dĩlĩ trá Ôvârí rî ìnjĩzó 'á lâ. 2 Ītí rî, ú'dĩ gũgũ rî 'dĩ trá. Gō'dá òókĩ gũgũ rî 'dĩ 'álé lâ zālô rĩ. Vō sísí ãfĩ tĩlĩ sī rī, úzĩ trá “ ‘vō Ôvârí kâ” ’. Vō rī 'dĩ 'á rī, órã ãbélēngówá trá njírĩ â'dô lâ vó ró rĩ'á í'ĩ lâ ìyĩ lãmbã ró, gō'dá tãrãbízã kpá bê vō rī 'dĩ 'á cú ãmbãtã gólâ òrē 'bãzó trá drĩ lâ ngá fēfē ró Ôvârí drí rī 'bá yí bê.*

3 Vō rĩ lâ ró gũgũ 'dĩ 'á rī kpá bê, ócã lãfálé lâ vō sísí rī rú sī ítá bī sī kpãákũ. Úzĩ vō rĩ 'dĩ “ ‘vō ngĩngĩ lâ Ôvârí drĩ” ’. 4 Gō'dá vō rĩ 'dĩ 'á rī, ngá bê rĩ'á zālô rĩ. ãlô rī rĩ'á tãrãbízã 'ĩ, éédé dáãbō 'ásĩ, rĩzó ngá ãjĩ bê tũrũ-tũrũ rī 'bá yí zálé drĩ lâ 'á Ôvârí drí. Gō'dá sãndúkũ rú'bã lâ ndrũlĩ dáãbō sī kpá bê rĩ'á, 'dĩ rĩ'á cú ngá gólĩyĩ

* 9:2 9.2 ãmbãtã 'dĩ rĩ'á lãmbé ró ngá nyãnyã gólâ Ôvârí drí fēlé trá òjílã Īsīrã'élé kâ rī 'bá yí drí ndrô drĩlĩyĩ lãmúzó vō 'ã'ĩ rī 'bá yí 'ásĩ rī 'bá yí sī.

â'dô tâ-drĭ lĕlĕ Ôvârí kâ rĭ 'bá yĭ bê yĭ 'á. Gõ'dá ngá rĭ 'dĭ 'bá yĭ rĭ'á ĩ'dĭ nõ: límvo mvá dáãbõ 'ásĭ cú ngá nyãnyã zĭlĭ mánã rĭ bê 'á lâ, gõ'dá pĭdrĭgú Áronã kâ gólâ bĭ lô'bã 'bá fõô yĭ bê ãkũ ró rĭ bê, gõ'dá kpá kúnĭ mvá kpãkãrá-kpákárã rĭ gólĭyĭ Ôvârí drĭ tâ 'bã'bã íyíkã tâ-drĭ lĕlĕ sĭsĭ òjĭlã íyíkã bê rĭ kâ rĭ 'bá yĭ ïgĭzó drĭ lâ 'á rĭ 'bá yĭ bê.
⁵ Gõ'dá sãndúkũ 'dĭ drĭ lâ ólõpã mãlãyĭkã líndrĭ ángĭ ángĭ 'ĭ zãlõ rĭ tĭ gãrã lâ rĭ rĭ 'bá yĭ 'ásĭ, tâ â'dalé kĭ, pãtĭ Ôvârí rĭ rũ ùsúlĭ òjĭlã íyíkã bê võ 'dĭ 'á. Mãlãyĭkã líndrĭ 'dĭ 'bá yĭ úfú lâ yĭ ãkõ rũ 'dõ gólé sãndúkũ 'dĭ drĭ 'álã ró, gõ'dá 'dĭ rĭ'á võ gólâ Ôvârí drĭ rĭzó tâ õnjĭ òjĭlã kâ rĭ 'bá yĭ áyélé 'álã rĭ ĩ'dĭ. Gõ'dá ngbãangbãno rĭ, má lĕé kõ rĭlĭ tâ ãzã 'dĭ 'bá yĭ rãlé ndrĭ gũgũ 'dĭ tãsĭ ãnĭ drĭ.

⁶ Gõ'dá éedê gũgũ 'dĭ bê ngá 'á lâ 'dĭ 'bá yĭ bê ĩtĭ rĭ, drĭ-'bá ngá ĩ kâ rĭ 'bá yĭ rĭ ĩyĭ nĭ ĩyĭkã filĭ cé 'alé lâ kĭlĭ trá sĭsĭ ró rĭ 'dĭ 'álã ândalé ândalé rĭ'á tâ Ôvârí rĭ ĩnjĭzó rĭ 'élé. ⁷ Gõ'dá gólĭyĭ ícã kõ filĭ 'alé lâ ãkĭlĭ rĭ lâ ró rĭ 'dĭ 'álã. Cé drĭ-'bá ángĭ drĭ-'bá ngá ĩ kâ rĭ 'bá yĭ kã ãlõ rĭ ícã nĭ filĭ ítã tĭ âmbélé kpããkũ gũgũ 'dĭ 'á 'dĭ ùgúlĭ lâ lésĭ, cãlé võ ngĭngĭ lâ Ôvârí drĭ 'dĭ 'álã. Gõ'dá gólâ rĭ filĭ võ rĭ 'dĭ 'á cé ândâlã ãlõ ndrõ 'á. Kãyĭ gólâ drĭ rĭzó filĭ 'dĭ sĭ rĭ, ícã trá gólâ drĭ kõrõnyã gólĭyĭ ĩlĭ ĩlĭ rĭ 'bá yĭ ãrĭ lâ yĭ âtrõzó kpãã fĕlé Ôvârí drĭ ngá fĕfĕ ró tãlã tâ õnjĭ íyĭ nyãnyã kâ rĭ 'bá yĭ tãsĭ, gõ'dá kpá tãlã tâ õnjĭ òjĭlã ãzã 'bá yĭ drĭ 'élé trá cú ĩtĭ vó lâ nĭzó kõ rĭ 'bá yĭ tãsĭ. ⁸ Tã rĭ 'dĭ 'bá yĭ sĭ rĭ, Líndrĭ Tãndĭ Ôvârí kâ â'dã tâ ãmã drĭ kĭ, lãtĭ òjĭlã drĭ fĭzó ítã tĭ 'dĭ ùgú 'álã Ôvârí rĭ ùsúlĭ

rī únjǐ drē kô kâyî gólǐyî drĩ-'bá ngá lǐ kâ 'dĩ 'bá yî drĩ rǐzó drē rĩ'á lósĩ ãyíkâ 'èlé gũgũ rī 'dĩ 'á rī 'bá yī sī.

⁹ Gõ'dá tã gũgũ 'dĩ kâ â'dâ tã âmâ gólǐyî rĩ 'bá lédrē-lédrē ró ãndrõ nô rī 'bá yī drĩ. Tã rī 'dĩ ãtõ lâ ã'dĩ rĩ'á nõtí. Kõrõnyã gólǐyî ùlǐlǐ trá ùlǐ-ùlǐ gõ'dá kpá ngá ãzâ 'bá yī drĩ-'bá ngá lǐ kâ 'dĩ 'bá yī drĩ trõlé fêlé Ôvârí drĩ rī 'bá yī bê ícá kô â'dô-â'dô õjǐlã gólǐyî Ôvârí rī ãnjĩ 'bá kâ êdéle Ôvârí drĩ gólǐyî ndrẽzó bê tã mbĩ 'bá ró ngbángbá yī lǐfĩ. ¹⁰ Tã ngá fêfê 'dĩ 'bá yī kâ Ôvârí drĩ rī tãsí rī, cé rĩ'á ngá gólǐyî nyále nyãnyã gõ'dá mvũlǐ mvũmvũ gõ'dá kpá tã gólǐyî õjǐlã drĩ rĩ'á trá 'èlá ãyĩ 'bãlé â'dóle ngbángbá Ôvârí lǐfĩ rī 'bá yī tãsí rī ã'dĩ. Gólǐyî rĩ'á cé tã gólǐyî Ôvârí drĩ 'bãlé õjǐlã drĩ 'èlé ãyĩ rú'bã sī rī ã'dĩ. Gõ'dá lã'bĩ 'dĩ 'bá yī rī trá ãtĩ bũũũ kâyî Ôvârí drĩ tã ndrĩ êdézó õjǐlã lãfálé 'á yī bê Yésũ sī rī sī.

Tã gólã Yésũ drĩ 'èlé trá tã êdé 'bá ró õjǐlã lãfálé 'á Ôvârí bê rī

¹¹ Gõ'dá Yésũ âcã trá 'dĩyĩ pã 'bá ró â'dóle tã êdé 'bá ángĩ lâ ró tã êdéle âmâ lãfálé 'ásĩ Ôvârí bê drĩ-'bá ángĩ ró, drĩ-'bá ángĩ drĩ-'bá ngá lǐ kâ rī 'bá yī kâ rī võ lâ 'á tã tãndĩ gólǐyî ngá pãpã kâ gólǐyî ícá 'bá âmâ drĩ rī 'bá yī áfêlé ngbãángbãno. Gólã nĩ trá filí võ pãtũĩ Ôvârí kâ rī 'á 'bũũ 'álã. Võ rī 'dĩ rĩ'á ndrĩ nyé tãndĩ ró lãvũlǐ kôro gũgũ drĩ-'bá ngá lǐ kâ gólǐyî ãnyákú drĩĩ nõngá nõ 'bá yī kâ drĩĩ sī. Võ rī 'dĩ â'dó kô ángó nõ kâ ã'dĩ. Ôjǐlã 'dĩ võ rī 'dĩ 'dĩ' dĩ kô. ¹² Gõ'dá Yésũ fĩ bê võ rī 'dĩ 'á 'bũũ

'álâ rî, 'dîi gólâ fî trá vō rî gógó gólâ Ôvârí drí rîzô rî 'dî 'á. Gólâ fî trá vō rî 'dî 'á cé ândâlâ âlô. 'Dîi îcâ trá âmâ pâlé ndrî. Gólâ filí bê rî, gólâ trôó ìndrî ârí ngâtá ìtî ârí kô nî'á fêlâ ngá fêfê ró Ôvârí drí. Gō'dá gólâ fî trá íyî ârí nyānyā gólâ îcâ 'bá trá Ôvârí drí âmâ pāzô tā ōnjî âmákâ rî 'bá yî 'ásî zāâ gbádú cú ìtî ãdūkū ākó rî sî.

¹³ Ōzō drî-'bá ngá ì kâ 'dî 'bá yî ũlî kōrōnyā trá trólé fêlé ngá fêfê ró Ôvârí drí rî, 'dîi vósî rî, gólîyî trō ârí lâ yî lûvîlî vō Ôvârí kâ 'dî 'á, tâlâ Ôvârí ââyê ró tā ōnjî ōjîlâ gólîyî tā ōnjî gólîyîkâ drí gólîyî 'bâlê â'dólé ōnjî ró Ôvârí ìfî rî 'bá yî kâ bê, gō'dá gólîyî drí ófó ìtî kâ gólîyî zâlê trá Ôvârí drí rî 'bá yî ōnjálé ìmvû sî rî lûvîzô ōjîlâ 'dî 'bá yî drî. Tā ífî tā 'dî 'bá yî kâ kî, ngá rî 'dî 'bá yî ō'bā ró ōjîlâ 'dî 'bá yî bê â'dólé ngbángbá Ôvârí rî ìfî drî 'á. Gō'dá â'dô bê trá kî, ârí gō'dá ófó 'dî 'bá yî bê ââ'dô îcâ'á pätîjî ōjîlâ jîlî fînyáwá â'dólé ngbángbá ró ìtî rî, ¹⁴ 'dōvó nî 'dê nî ìsû tā drê mbârâkâ Yésû Krîstō rî ârí kâ tāsî. Lôsî gólâ rî ârí kâ lậvû kôrô ârí kōrōnyā 'dî 'bá yî kâ rî drî sî. Yésû fê íyî nyānyā bê drâlê ngá fêfê ró Ôvârí drí ōjîlâ pâlé zāâ gbádú ãdūkū ākó mbârâkâ Líndrî Tândî Ôvârí kâ rî kâ sî rî, 'dîi gólâ rî rî'á ngá fêfê gólâ jára'bítî tândî ró cú ìtî tā ōnjî âzākâ ākó yî 'á rî fê'á ì'dî Ôvârí drí, tâlâ ìicâ ró bê âmâ pîpîsîlî 'bâlê â'dólé ngbángbá gō'dá âmâ ìnjîlî tā 'ê'ê âzâ-âzâ gólîyî rî 'bá âmâ drîlî lậtî ōdrâ kâ drî rî 'ásî, tâlâ pätîjî mã ìicâ ró bê tā Ôvârí gólâ rî 'bá lédrê-lédrê ró 'dî kâ 'êlé ì'dî.

¹⁵ Tâlâ tā rî 'dî tāsî rî, Yésû 'díyî pā 'bá âmákâ

ĩ'dĩ rĩ'á òjĩlã gólâ tâ tâ-drĩ lēlē ó'dĩ Ôvâri bê rĩ kâ êdé 'bá 'ĩ, ã'dô ró bê Ôvâri drĩ tâ tãndĩ úrú 'alâ ãdũkũ ãkó gólĩyĩ yĩ drĩ tâ lâ yĩ 'bâlé trá rĩ âfēzó gólâ sĩ cú ĩtĩ òjĩlã gólĩyĩ yĩ drĩ âzĩlĩ trá â'dólé iyĩ nyãányâ kâ ró rĩ 'bá yĩ drĩ ndrĩ. Mã ĩcâ trá tâ tãndĩ 'dĩ 'bá yĩ trōlé ãmâ drĩ òzō drĩ-vó kâtĩ, tâlâ Yēsũ drã trá òjĩlã drĩ tĩlĩ tâ ònjĩ gólâ gólĩyĩ drĩ 'èlé trá gólĩyĩ drĩ ùjũzó trá kpĩĩ tâ tâ-drĩ lēlē drĩ-káká Ôvâri kâ rĩ kâ 'èlé rĩ sĩ rĩ 'ásĩ. Tã tâ-drĩ lēlē 'dĩ kâ pē gólĩyĩ trá.

¹⁶ ã'dô drĩ-vó tãsi rĩ, òzō òjĩlã ãâyē iyĩ tĩ-vō trá ngá iyĩkâ ró rĩ 'bá yĩ lãnjízó iyĩ òdrã vólé drĩ 'ásĩ rĩ, drē sísĩ ólãnjĩ ngá gólâkâ 'dĩ 'bá yĩ kô'dáwá áró lâ yĩ drĩ rĩ, áã'dô nĩ'á lâ zãlō sísĩ kĩ, pãtĩĩ òjĩlã rĩ 'dĩ drã trá. ¹⁷ Tĩ-vō òjĩlã gólâ 'ē 'bá drãlé rĩ kâ ã'dô ã'dó'á cú ĩtĩ tâ ĩfĩ ãkó drē gólâ ã'dô drē bê lédrē-lédrē ró rĩ. Ó'é tâ gólâ rĩ tĩ-vō kâ 'dĩ kô té búũũ gólâ rĩ òdrã vólé drĩ 'ásĩ.

¹⁸ ã'dô bê trá ĩtĩ rĩ, òzō ã'dô tâ-drĩ lēlē drĩ-káká Ôvâri kâ rĩ tãsi rĩ, drĩ-'bá ngá ĩ kâ 'dĩ 'bá yĩ ĩcâ trá tâ lâ 'èlé kpá ãrĩ sĩ, 'dĩĩ rĩ tâ ã'dalé kĩ, kōrōnyã gólâ fēlé trá 'dĩ drã trá drãdrã tâ ònjĩ òjĩlã kâ tãsi. ¹⁹ Tã gólĩyĩ rãlé trá tâ-drĩ lēlē sísĩ 'dĩ kâ ã'dô trá nōtĩ. Sísĩ lâ, Músã ãtã tâ ndrĩ gólĩyĩ 'bâlé trá òjĩlã drĩ 'èlé ã'dô tâ 'bã'bã gólĩyĩ Ôvâri drĩ 'bâlé trá gólâ drĩ rĩ 'bá yĩ vó ró rĩ trá. 'Dĩĩ vósĩ rĩ, gólâ drĩ ĩtĩ jōrã füzó ĩndrĩ bê, gō'dá ãrĩ lâ trōzó ònjálé lūmvũ sĩ. Gō'dá nĩngá sĩ, fē zázá fē zĩlĩ hīsópã rĩ kâ ãñōzó gō'dá kãbĩlĩkĩ 'bí ĩkálé kããkã ró rĩ ãtrōzó òmbélé fē rĩ 'dĩ sĩlĩ òzō sãlãngã kâtĩ, gō'dá trōzó lâ sōlé ãrĩ ònjálé 'dĩ 'á gō'dá ãngĩlĩ

lúvīlī búbū tā 'bā'bā Ôvârí kâ rī 'bá yī kâ drī sī gō'dá kpá òjílā ndrī tólā nā 'bá yī drī sī. ²⁰ Gólâ bê rī'á ārī 'dī lúvī'á rī, gólâ rī tā átálé kī, "Nōô rī'á ārī gólâ â'dó 'bá má-tītī ró tā-drī lēlē gólâ Ôvârí drī 'bālé ânī drī tā lâ yī ñnjīlī ñnjī ndrī rī kâ ī'dī." ²¹ Gō'dá Músā lúvī ārī kpá ī'dī sī lâ gūgū gólâ kōrōnyā ūlī kâ Ôvârí drī 'á lâ rī 'dī drī sī gō'dá kpá ngá gólīyī ndrī rīzó lā'bī 'dālē ī'dī sī lâ yī Ôvârí rī ñnjīlī rī 'bá yī drī sī. ²² Â'dô tā 'bā'bā gólīyī Ôvârí drī 'bālé òjílā drī 'élé rī vó ró rī, îcâ trá ā'dô ró bê ārī lāsózó lúvīlī ngá drī sī ndrī, tālā ngá rī 'dī 'bá yī ā'dô ró bê ngbángbá Ôvârí līfī. Ítī rī, Ôvârí rī tā ònjī âyélé cé òzō óólâsô ārī trá lúvīlī rī.*

²³ Tālā ngá gólīyī gūgū Ôvârí kâ 'dī kâ 'dī 'bá yī rī'á lāmbé tā pātīlī Ôvârí kâ 'būū 'álâ rī 'bá yī â'dázó òjílā drī rī ī'dī, îcâ trá ngá rī 'dī 'bá yī 'bázó â'dólé ngbángbá Ôvârí līfī kōrōnyā ūlī-ūlī sī. Îcâ trá ngá gólīyī pātīlī 'būū 'álâ rī drī â'dózó tândí ró ngbángbá. Tā 'dī tāsī rī, ngá 'ē'á fūlā rī îcâ trá â'dólé tândí ró lāvūlī kôrô tā tândí kōrōnyā 'dī 'bá yī kâ rī drī sī, tālā cé rī'á òjílā gólīyī rī 'bá ngbángbá tândí ró rī îcâ trá filī 'būū 'álâ Ôvârí ngálâ.

²⁴ Nī ndrē drē, 'díyī pā 'bá âmákâ Yésū fī kô vō rī gógó tândí gólâ òjílā drī édélé drī-'bá ngá lī kâ rī 'bá yī drī rīzó Ôvârí rī ūsúlī 'dī 'á. Vō rī 'dī rī'á cé línđrī vō gólâ pātīlī Ôvârí kâ 'būū 'álâ rī kâ

* **9:22** 9.22 Ôvârí 'è tā 'dī trá Yésū rī òđrā sī. Nī zī vérēsī 26 kápītā nô 'á.

ĩ'dĩ. Yésũ fĩ trá vò rĩ gógó p̄t̄t̄ĩ gólá Ôvârí drí rĩzó 'bũũ 'álá rĩ 'á, âdrélé Ôvârí ândrá tâ âmákâ ngĩlí Ôvârí drí. ²⁵ Drĩ-'bá ąngĩ drĩ-'bá ngá lĩ kâ rĩ 'bá yĩ kâ íyíkâ rĩ ícâ nĩ filí vò ngĩngĩ lâ ró ñnyákú nõ drĩĩ Ôvârí drí rĩ 'á ndrô vósĩ cé kōrōnyā ārí drílā ũlĩlĩ rĩ bē. Gõ'dá Yésũ fĩ íyíkâ kó cé ândâlâ ãlô vò Ôvârí kâ rĩ 'á 'bũũ 'álá íyĩ nyāányā fēlé Ôvârí drí ngá fēfē ró. 'Dĩĩ â'dó kō ōzō tâ drĩ-'bá ngá lĩ kâ āzā 'dĩ 'bá yĩ kâ rĩ tí. ²⁶ Ōzō tíkó tâ Yésũ kâ ā'dô trá tâ gólá drílā ícálé ândâlâ ândâ ōzō drĩ-'bá ngá lĩ kâ 'dĩ 'bá yĩ kâtí rĩ, tí â'dô ícá'á ląņō ōdrā kâ 'dĩ drí Yésũ rĩ 'ēzō ândalé dũũdũ ítōlé k̄ȳĩ gólĩyĩ Ôvârí drí ąngó nõ 'bázó rĩ sĩ ácalé bũũũ āndrō nõ. Vò lâ 'dĩ 'á rĩ, ngbāangbānō rĩ, k̄ȳĩ gólá Ôvârí drí 'ēzō tâ ndrĩ gólĩyĩ yĩ drí 'bālē 'ēlé ōjílā ąngó nõ kâ pázó rĩ 'bá yĩ ndēzō rĩ tú, Yésũ ânĩ trá cé ândâlâ ãlô íyĩ nyāányā fēlé drālē tālā ląņō tâ ōñjĩ kâ trōlé volé âmā drĩĩ sĩ.

²⁷ Ícâ trá ōjílā drí ndrĩ ôdrāzó cé ândâlâ ãlô, vó lâ 'ásĩ rĩ, Ôvârí â'dô tâ gólĩyíkâ lōndā'á kílĩ.

²⁸ Ítĩ rĩ, Yésũ fē íyĩ nyāányā bē drālē ngá fēfē ró Ôvârí drí cé ândâlâ ãlô rĩ, 'dĩĩ rĩ'á ícâ-ícâ ró ląņō tâ ōñjĩ ōjílā dũũ kâ rĩ 'bá yĩ kâ trōlé volé. Gõ'dá Yésũ â'dô ągō'á ąngó nõ 'á kpá ó'dí. 'Dĩĩ gólá rĩ kō ânĩlí íyĩ nyāányā fēlé kpá ó'dí tālā tâ ōñjĩ tāsĩ, gõ'dá gólá rĩ ânĩlí 'dĩ ōjílā gólĩyĩ rĩ 'bá íyĩ lĩfĩ 'bā'bā sĩ 'diyĩ pā 'bá rĩ ągō-ągō ąngó nõ 'á rĩ drĩĩ rĩ 'bá yĩ 'bālē â'dólē ōzō yĩ kâtí.

10

Tā Yésũ drí íyĩ nyāányā fēzō ōdrā sĩ ícálé tâ

õnjí ndrĩ õjílã kã trõlé volé zãã gbádú rí

¹ Tã 'bã'bã gólíyî Ôvârí drí âfêlé õjílã íyíkã drí Músã sî rî 'bá yî ícá kô õjílã pãlé tã õnjí 'ásî, tãlã gólíyî rî'á cé lín-drí 'î tã â'dalé âmã drí cé fũyã-fũyã ró tã tãndí gólíyî Ôvârí drí tã lâ 'bãlé trá 'èlé âmã drí Yésũ sî ìzátú rî tãsí. Tãlã tã rî 'dî tãsí rî, õzõ õjílã Ísîrã'élê kã 'dî 'bá yî ânãî ìyî trá ndrõ vósî cé kõrõnyã âjílí lîlî ngá fêfê ró Ôvârí drí â'dô tã 'bã'bã gólã Músã kã 'dî 'bá yî vó ró rî, ngá fêfê rî 'dî 'bá yî ícá kô õjílã gólíyî ânî 'bá Ôvârí rî ìnjîlî ìtî 'dî 'bá yî 'bãlé â'dólé jãrá'bití tãndí ró Ôvârí lîfî. ² Tíkó õzõ ngá fêfê kõrõnyã 'dî 'bá yî sî rî ìicã fî trá õjílã 'bãlé â'dólé jãrá'bití ngbãngbã ró tã õnjí gólíyíkã rî 'bá yî 'ásî rî, ìtî rî, tíkó ícá kô drílíyî ânîzó kpá ó'dí kõrõnyã bê lîlî ândalé ândã fêlé Ôvârí drí tã õnjí ìyíkã rî tãsí. Tíkó gólíyî â'dô ícá'á ngá fêfê 'dî 'bá yî fêfê lâ âyélé. ³ Gõ'dá â'dó kô õzõ 'dî kâtí, õjílã drí rîlî ânîlî ndrõ vósî cé kõrõnyã fêlé ngá fêfê ró Ôvârí drí. Tã pãtîlî ró, tã rî 'dî 'bã gólíyî rî'á tã ìsûlî tã õnjí ìyíkã rî 'bá yî tãsí kpá ó'dí ndrõ vósî cé. ⁴ Â'dô trá ìtî, tãlã ícá kô ãrí kõrõnyã 'dî 'bá yî kã 'dî drí Ôvârí rî 'bãlé tã õnjí õjílã 'dî 'bá yî kã âyélé.

⁵⁻⁶ Ìtî Yésũ Krístõ ânî bê rîlî ãngó nõ 'á rî, gólã âtã tã trá kî nî rî,

“Ôvârí, ní lèé tã kô õjílã drí kõrõnyã yî gõ'dá ngá ãzã 'bá yî õzõ ngá fêfê kâtí rî 'bá yî bê fêlé ní drí ánî 'bãlé tã õnjí gólíyíkã âyélé.

Tã 'dî 'bá yî sù ní rú kô.

Gõ'dá ní âfê bê-rî rú'bã ì'dî má drí rîzó 'á lâ,

má drí drázó ngá fêfê ró ní drí tã ònjí òjílã
kâ tãsí.

7 Gõ'dá má lôgõ tã 'dĩ drĩ lâ trá kĩ,

'Ní ndrê drê, Ôvârí, mâ rĩ'á nõ.

Má ânĩ trá rĩlí njãã tã gólĩyĩ ní drí lélé rĩ 'bá yĩ
'èlé òjílã pázó,

â'dô tã gólĩyĩ ìgĩlí trá ámâ tãsí búkũ áníkâ rĩ
'á rĩ vó ró.' ”

Lôngó 40.6-8

8 Gõ'dá ã'dô tã ìgĩ-ìgĩ Ôvârí kâ 'dĩ vó ró rĩ, Yésũ
Krístõ âtã tã trá sísí kĩ nĩ rĩ, “Ní lée kô òjílã drí
kõrõnyã yĩ gõ'dá ngá ãzã 'bá yĩ bê fêlé ní drí ngá
fêfê ró. Kõrõnyã gólĩyĩ ìlĩ zálé zãzã ngátá ngá
ãzã 'bá yĩ fêlé fêfê tã ònjí trõlé rĩ, â'dó ìyĩ kô ngá
gólĩyĩ ãyĩkõ lâ yĩ drí ání cĩlí rĩ ì'dĩ.” Gólã âtã
úlĩ ìtĩ lâ 'dĩ kãtĩ 'dĩ, òzõ 'dĩ 'bá yĩ ã'dô kpálé tã
'bã'bã gólĩyĩ Ôvârí drí 'bãlé ãmã drí 'èlé rĩ 'bá
yĩ ì'dĩ rĩ. ⁹ 'Dĩ vósĩ rĩ, Yésũ drí tã âtázó kpá kĩ,
“Ôvârí, mâ bê rĩ'á nõ, má ânĩ trá tã gólĩyĩ ní drí
ámã lészó 'èlá rĩ 'èlé.” Gõ'dá úlĩ rĩ 'dĩ 'bá yĩ ã'dã
tã kĩ nĩ rĩ, Ôvârí ndê tã sísí ìyĩkã kãrõnyã ùlĩ kã
tã ònjí tãsí rĩ trá, ã'dô ró bê yĩ drí ìcázó gõ'dã tã
ó'dĩ 'èlé ì'dĩ òjílã pázó tã ònjí 'ásĩ. ¹⁰ Tãlá tã rĩ
'dĩ tãsí rĩ, Yésũ drí ìyĩ nyãányã fêzó drãlé ãndãlá
ãlõ ngá fêfê tãndĩ ró Ôvârí drí ã'dô tã Ôvârí drí
lélé yĩ drí 'èlé rĩ vó ró, tãlá ãmã 'bãlé ndrĩ ã'dólé
járã'bítĩ tãndĩ ró Ôvârí ìfĩ.

¹¹ Kãyĩ vósĩ cé, drĩ-'bã ngá ì kã rĩ 'bá yĩ rĩ
ìyĩ ãdrélé võ Ôvârí kã rĩ 'á ngá 'è'è ìyĩkã 'èlé
Ôvârí drí. Gólĩyĩ rĩ trá kãrõnyã ìlãrãkõ ãlõlá 'dĩ
ìlĩ fêlé ngá fêfê ró Ôvârí drí tã ònjí tãsí ãndãlá

dũũ. Gõ'dá bê lé ìtí rî, ngá fěfě rî 'dĩ 'bá yí ìcá kô tā pãtĩ ró tā ònjí òjílã kâ rî 'bá yí trólé volé.
 12 Gõ'dá Yésũ Krístõ tā êdé 'bá ró ãmã lãfálé 'á Ôvãrí bê òzõ drĩ-'bá ngá Ì kâ rî kâtí rî, fě íyí nyãányã trá drãlé ngá fěfě ró Ôvãrí drí tā ònjí tãsí. Gõ'dá ngá fěfě rî 'dĩ ìcã trá tā ònjí ãmãkã trólé volé zãã gbãdú ãdũkũ ãkó. 'Dĩ vósí rî, gólã rî trá vũdrí 'bũũ 'álã Ôvãrí rî drí-ágó drí lésí.
 13 Gõ'dá ngbãangbãno rî, gólã bê rĩ'á tólã kãyí gólã ãjú-'bã-ãzì gólãkã ndrĩ rî 'bá yí 'bãzó à'dólé gólã rî pá zélé rî tēlé, tãlã gólã drí à'dózó gólĩyí drĩlĩ drĩ-ãcê bê kãkãrã ndrĩ. 14 Rĩ'á ìtí, tãlã Yésũ fě íyí nyãányã bê drãlé ngá fěfě ró Ôvãrí drí tãlã tā ònjí tãsí rî, gólã ìcã trá òjílã íyíkã pãlé tā ònjí gólĩyíkã rî 'bá yí 'ásí, ã'dô ró bê gólĩyí drí à'dózó bê jãrá'bití mbĩmbĩ ró Ôvãrí Ìfĩ rĩlĩ zãã ìtí gbãdú.

15 Gõ'dá Líndrí Tãndí Ôvãrí kâ rî kpá úlĩ àtãlé ãmã drí Ìfĩ drĩ 'bá ró tā rî 'dĩ 'bá yí tãsí. Gólã àtã tā ãngũ 'bã Yērēmíyã tĩ kĩ nĩ rî,

16 “Tã-drĩ lēlē má drí 'ě'á 'ělã gólĩyí bê ìzátú rî rĩ'á nõtí.

Mã à'dô tā ìmbã-ìmbã ãmãkã 'bã'á rĩlĩ gólĩyí pĩpĩsílĩ 'ásí.

Mã à'dô ìgĩ'á lâ rĩlĩ gólĩyí drĩ, tãlã gólĩyí ò'è ró bê.”

Yērēmíyã 31.33

17 Gõ'dá Líndrí Tãndí Ôvãrí kâ àtã úlĩ kpã kĩ nĩ rî,

“Tã ònjí gólĩyíkã rî 'bã yí gõ'dã tā gólĩyí drí 'élé trá tā 'bã'bã ãmãkã rú rî 'bã yí bê ãgã kô ãzãkã lâ má drĩ.”

Yērēmíyã 31.34

18 Ītí tálâ Ôvârí âyê tâ ònjí 'dĩ 'bá yí trá ndrĩ ĩtí rí, ícá gō'dá kô kōrōnyā ĩzō ĩ'dí kpá ó'dí Ôvârí drí tálâ tâ ònjí tāsī!

Tā góllyí tā Ôvârí kâ rūzō njírí-njírí ró rí

19 Gō'dá â'dô bê trá ĩtí rí, âmâ âdrúpĩ yí âmâ ĩzō yí bê, mã nĩ trá pătĩ-pătĩ ró kī, mã ícâ trá fīlī drĩ-báláyí ró ũrĩ ākó vō rí gógó gólâ Ôvârí drí â'dózó rí 'á, tálâ ôdrā Yésū kâ âmâ pázó rí tāsī.

20 'Dĩ gólâ rí ôdrā nĩ lătĩ ó'dí trá âmâ drí fīzō drĩ-báláyí ró kôrô 'á lâ sī âdrélé gá Ôvârí ândrá ôzō fīfī ítá* tĩ 'ĩlī gūgū 'álâ rí ũgū 'álâ rí kâtí. Lătĩ ó'dí 'dĩ rĩ'á hūwâ zāâ gbádú âdūkū ākó âmâ drí fīzō Ôvârí ngálâ. 21 Ītí rí, Yésū rĩ'á tâ êdé 'bá ángí âmákâ Ôvârí bê gólâ rĩ 'bá âmâ ôjílâ Ôvârí kâ rí 'bá yí vó lâ yí ndrélé ndrĩ rí ĩ'dí. 22 'Dōvó mã nĩ Ôvârí ngálâ tâ lələ gólâ 'á zāâ bǎđđĩ pĩpĩsílĩ ālô rí sī. Ītí rí, tâ ĩsū âmákâ rí āâ'dô kô rĩ rĩ, tálâ Yésū ĩĩ âmâ pĩpĩsílĩ trá ngbángbá ngá lậñjĩ-lậñjĩ tâ ònjí âmákâ rí kâ rí 'bá yí 'ásĩ. Gō'dá gólâ ĩĩ âmâ rú'bá trá ndrĩ â'dólé ngbángbá tâ ònjí 'ásĩ ĩĩmvũ tândĩ sī.

23 'Dōvó mã njũ kílíkpá ró tâ góllyí âmâ drí tâ lězó trá 'á lâ Yésū rí tāsī rí rú pĩpĩsílĩ ālô sī tâ ĩsū âmákâ jǎ ākó, 'dōvó mã rí ĩĩfĩ 'bǎ'bǎ sī Yésū drĩ, nyé ôzō âmâ drí âtálé rĩ'á 'êlâ rí kâtí, tálâ mã nĩ trá kī, Ôvârí āâ'dô pătĩ kára tâ góllyí gólâ drí tâ lâ 'bǎlé trá 'êlé rí 'ê'á. 24 Ītí rí, 'dōvó mã âmũ

* 10:20 10.20 Fīfī Ôvârí ngálâ 'dĩ rĩ'á ôzō drĩ-'bá ángí drĩ-'bá ngá ĩĩ kâ rí 'bá yí kâ drí fīrĩ ítá gólâ 'ĩlī gūgū Ôvârí kâ 'á rí ũgū 'álâ rú ũsúlĩ Ôvârí bê rí kâtí.

ãmâ ãmâ vó 'ásĩ lõvõ ãmákâ â'dalé ãmâ ãzi-ãzi
 yĩ drí gõ'dá kpá tã tãndí 'élé ì'di ãmâ ãzi-ãzi yĩ
 drí. ²⁵ 'Dõvó ìtí rî, mã rî rĩ'á zãâ rû ê'béle kpãkã
 ãlô võ ãlô 'á Ôvârí rî lûyĩlĩ. 'Dõvó ãlô ãmâ 'ásĩ rî
 òrî kô pêtêrê ró cú ìtí rû ê'bé ãkó võ ãlô 'á, òzõ
 òjĩlã ùrùkã 'bá yĩ drí rĩ'á 'èlã rî kâtí. 'Dõvó mã rî
 bê-rî mbârãkã sõsõ sĩ ãmâ 'á ãmâ vó 'ásĩ lãvũlĩ
 kôrô tã tãndí gólĩyĩ ãmâ drí 'élé ngbãangbãnõ rĩ
 'bá yĩ drĩ sĩ, tãlã kãyĩ gólã Kúmú Yésũ drí ágõzõ
 rî trá 'ẽ'á ãcálé.

²⁶ ãnĩ gólĩyĩ tã pãtĩĩ Ôvârí kã nĩ 'bá ró rî, òzõ
 nĩ ãzã ããdĩ drĩ trá vólé rĩrĩ Ôvârí drí lélé rî rú sĩ
 rĩlĩ tã ònjĩ 'élé gólã rú rî, gõ'dá tã ãzãkã yũ ní drí
 'élé Ôvârí drí tã ònjĩ ánĩkã rî 'bá yĩ ãyézó. ²⁷ Ìtí
 rî, ngá ãzã yũ ánĩ pãlé, ní ìcã trá cé tã tèle ùrĩ
 sĩ Ôvârí òkĩ ró tã ní rú. Gólã â'dô lãñõ ạngĩ fê'á
 òjĩlã gólĩyĩ rû pĩ 'bá trá yĩ rú rî drí ngbã lãşĩ ònjĩ
 rã'dã rî sĩ. ²⁸ Òzõ òjĩlã ãzã ò'è tã ònjĩ trá â'dô tã
 'bã'bã gólĩyĩ Ôvârí kã ãfêlé kôrô Músã sĩ rî vó ró
 rî, ìtí rî, òzõ lĩfĩ drĩ 'bá ã'dô trá cé rĩ ngãtã nã tã
 â'dalé kĩ, pãtĩĩ òjĩlã 'dĩ ò'è tã ònjĩ 'dĩ trá rî, 'dĩ
 ìcã trá tã kĩ 'bá drí tã kĩzõ gólã rú. Ìtí rî, úfũ
 gólã trá ìtí lã 'dĩ kâtí cú ìtí lãtĩ drĩlã ìyĩ pãzõ lãñõ
 'dĩ 'ásĩ rî ãkó. ²⁹ Â'dô bê trá ìtí rî, ã'dô ã'dô rû
 'ẽ'á nĩ òjĩlã gólã rĩ 'bá ìyĩkã kó Ôvârí rî mvã rĩ
 ìnjĩlĩ kô'dãwã rĩ tãşĩ yã? Lãñõ gólã 'ẽ 'bã 'dêlé
 gólã drĩ rî ã'dô ã'dó'á ạngĩ lãvũlĩ gãrã. Yésũ ãyê
 ìyĩ ãrĩ lãdãlé òjĩlã rî 'dĩ jĩlĩ tã ònjĩ ìyĩkã 'ásĩ ã'dô
 tã tã-drĩ lélé kã rî vó ró, gõ'dá òjĩlã rî 'dĩ ndrê
 ãrĩ rî 'dĩ ã'dólé tã ìfĩ ãkó ró mbârãkã ãkó, òkĩzõ

gólâ drí Yésũ rí lôtorē pá sī kpādí-kpādí rí kâtí. Ítí rí, òjílâ rí 'dĩ 'dâ Líndrí Tándí Ôvârí kâ gólâ p̄p̄sílí tándí â'dá 'bá ĩ'dĩ gólâ drí dr̄i-báláyî ró rí trá. Nĩ ĩsũ tâ lãnõ ąngí 'ě 'bá â'délé gólâ dr̄i rí tāsĩ. Lãnõ rí 'dĩ â'dô lậvũ'á kôrô lãnõ òjílâ gólâ gã 'bá trá dó tâ 'bã'bã gólĩyĩ Músã kâ rí 'bá yĩ ĩnjĩlĩ rí kâ dr̄i sĩ.

³⁰ Nĩ ndrê drē, mã nị trá kĩ, Ôvârí ĩ'dĩ gólâ tâ âtá 'bá kĩ nĩ rí,

“Mã ĩ'dĩ rĩ'á lãnõ fě 'bá 'ĩ òjílâ gólâ tâ ònjí 'ě 'bá rí drí rí.

Má â'dô tâ 'ě'á gólâ rú, â'dô tâ ònjí gólâkâ 'élé trá rí 'bá yĩ vó ró.

Mâ Ôvârí Yākóvã â'dô tâ òjílâ ámakâ rí 'bá yĩ kâ kĩ'á nĩ.”

Tã 'Bã'bã Ândã 32.35-36

³¹ Lãnõ Ôvârí gólâ rĩ 'bá zãã gbádú rí drí âfêlé rí, rĩ'á tâ gólâ ũrĩ ró rõô rí lôfílĩ ĩ'dĩ.

³² 'Dõvó ãnĩ nyãányã, tâ ãníkã sísí nã ããgã ãnĩ dr̄i. Kãyî ãnĩ drí rú jãzó â'dólé krístõ 'bá ró rí sĩ, Ôvârí ĩcĩ ãnĩ ĩĩfĩ trá tâ íyĩkã nĩlĩ. Vó lâ sĩ rí, òzõ lãnõ òtĩrĩ ãnĩ ùsú rõô rí, lãnõ rí gógó 'dĩ p̄é ãnĩ kô. ³³ Kãyî ũrũkã 'bá yĩ sĩ rí, ólô'dã ãnĩ gõ'dá kpá tâ ãnyĩ ró rí 'bá yĩ 'ězó ãnĩ drí õ'bĩ 'á. Gõ'dá kãyî ãzã 'bá yĩ sĩ rí, nĩ ĩcã trá âdrélé ãnĩ ãzĩ-ãzĩ gólĩyĩ rĩ'á lô'dálâ rí 'bá yĩ gãrã dr̄i 'á, tãlã â'dólé mbãrãkã sölé gólĩyĩ 'ásĩ. ³⁴ Gõ'dá kpá kãyî ãzã 'bá yĩ sĩ rí, nĩ nị ĩzã krístõ 'bá gólĩyĩ òmbélé trá gãnĩmã 'á rí 'bá yĩ kâ trá, gõ'dã ítĩ rí, ĩzã lâ yĩ drí kpá gãzó ãnĩ ĩĩfĩ. Gõ'dã òjílã ôpã ngã ãníkã bê ndrĩ ãnĩ drĩgã sĩ tâ ányã ró rí sĩ rí, nĩ rí trá ãyĩkõ

sī, tãlã nĩ nĩ trá kī, Ôvârí fê tã tãndí gólīyī rī 'bá
 ãníkã ró zãã gbádu rī 'bá yī trá ãní drí.

³⁵ Â'dô bê trá ítí rī, 'dôvó nĩ âtũ fīi gágá äyīkō
 sī rīzó tã lélé Ôvârí 'á pīpīsilī ãlô sī. Ítí rī, Ôvârí
 â'dô tã tãndí 'ê'á ãní drí ïzátú drī-'á ró. ³⁶ 'Dôvó
 nĩ rī zãã fīi âtũ-âtũ sī tã lélé Ôvârí 'á ítí, ã'dô ró
 bê ãní drí rīzó kárã, rī'á tã gólīyī Ôvârí drí lélé
 ãní drí 'èlé rī 'bá yī 'èlé ï'dí. Ôzō nĩ ò'ê trá ítí rī,
 'dīi gō'dã ãní drí fī tã tãndí ndrī gólīyī Ôvârí drí
 tã lâ yī 'bãlé trá âfêlé ãní drí rī 'bá yī ùsúzó. ³⁷ Tã
 rī 'dī â'dô â'dó'á ôzō Ôvârí drí rī'á âtãlã tã ângũ
 'bã Hãbãkã tī rī kãtí kī,

“Rī'á cé kãyī fīnyãwã vólé drī 'ásī,

ôjílã gólã mã Ôvârí drí tã lâ 'bãlé trá âjólé rī
 drí ácázó. Gólã njãã kô.

³⁸ Ôjílã tã mbĩmbĩ 'bã ró rī 'bã yī â'dô rī'á ïyī tã
 ndrī 'èlé tã lélé sī mã 'á.
 Gō'dã ôzō ôjílã ámãkã äzã ôdī drī trá gōzó vólé
 rī,
 tã gólãkã sú gō'dã mã rú kô.”

Hãbãkã 2.3-4

³⁹ ãmã nyãányã â'dó kô rī'á ôjílã gólīyī drī dī 'bã
 gólé vólé Ôvârí rú sī gō'dã gólīyī Ôvârí drí 'bã'á
 úfú'á lâ rī 'bã yī ï'dí. Gō'dã ãmã ãmãngã rī'á ôjílã
 gólīyī rī 'bã rīlĩ tã lélé sī Ôvârí 'á gólīyī Ôvârí drí
 pãlé ïyĩngã trá rī yī ï'dí.

11

Tã tã lélé Ôvârí 'á rī tãsi

¹ Tã ífí tã lélé kã Ôvârí 'á rī ï'dí rī'á nõtí. Mã
 nĩ trá kī, tã gólīyī ãmã drí lĩfĩ 'bãzó vó lâ Ôvârí

rī tāsī rī 'bá yī â'dô pătĩ â'dó'á té ĩtí, ōzō kpálé mā ōndrē tā rī 'dī 'bá yī kô ngbāangbānō āmā ĩfī nyāányā sī rī. ² Nī ndrē drē, ăkū ró nā 'bá yī sī rī, tā āmā á'bíyá yī drí ĩyī vó 'bāzó tā lēlé Ôvârí 'á pīpīsílí ālô sī rī, sū trá Ôvârí rú tákányī. Gō'dá nōô yī rī'á tā gólíyī â'dó 'bá trá tā tā lēlé kâ tāsī ăkū ró nā 'bá yī sī rī ĩ'dī.

³ Tā lēlé Ôvârí 'á rī rī'á tā gólâ āmā 'bā 'bá tā nīlī kī nī rī, tā ómvó ngá 'ásī rī, Ôvârí lô'bā ngá gólíyī ndrī āngó nō kâ rī 'bá yī trá gbō cé úlī âtâ-âtâ sī. ĩtí rī, Ôvârí lô'bā ngá gólíyī āmā drí ndrēlé rī 'bá yī nī gō'dá ngá āmā drí ndrēlé āmā ĩfī sī kô'dáwá rī 'bá yī bē.

⁴ Ăkū ró nā sī, tālâ Ábēlē lē tā trá Ôvârí 'á rī drí sī, gólâ drí ícázó ngá fēfē tândí íyíkâ fēlé Ôvârí drí lăvŭlī kôró âdrúpī lâ Káyīnā kâ fēlé Ôvârí drí rī drī sī. Ábēlē rī tā sū trá Ôvârí rú rōô ĩ'dī. Gō'dá Ôvârí drí gólâ rī ndrēzó ōjílâ tā mbī 'bá ró, gō'dá drílâ tā tândí âtázó ngá fēfē gólâkâ rī tāsī 'dī. Gō'dá nīngá sī, Ábēlē ícâ trá zāâ tā tândí â'dalé āmā drí āndrō nō tā lēlé gólâkâ Ôvârí 'á rī sī, ōzō kpálé gólâ ōdrā kpá trá ăkpākā'dā ăkū ró nā sī rī.

⁵ 'Dīl vósī rī, tālâ Ēnókā lē tā kpá Ôvârí 'á pīpīsílí ālô sī rī drí sī rī, ĩ'dī ícâ kô gólâ drí drázó drādrā. Ôvârí trō gólâ rī nyāányā cú ĩtí kŭlŭndŭndŭ ró 'bŭŭ 'álâ, gō'dá úŭsú gólâ kô ĩnyákú drī nōngá. Gō'dá tā ĩgī-ĩgī Ôvârí kâ âtâ trá kī, sīsī ăkpākā'dā únjī Ēnókā drē kô ũrú 'álâ rī, gólâ rī tā sū trá Ôvârí rú rōô. ⁶ Gō'dá bē ĩtí

rî, îcá kô ôjílâ âzākâ drí Ôvârí rî 'bāzó âyīkô ró cú ítí tã lē ákó gólâ 'á. Nĩ ndrê drê, ôzô ôjílâ âzâ ôlê trá ânīlí Ôvârí ngálâ rî, îcâ trá gólâ drí tã lēzó kī, pātīī Ôvârí bê, rī'á zãâ lédrê-lédrê ró, gō'dá Ôvârí â'dô pātīī tã tãndí 'ē'á ôjílâ gólīyī ânī 'bá gólâ ngálâ pīpīsilī ālô sī rî 'bá yī drí.

⁷ Dīī vósī rî, tãlâ Nówã lē tã trá Ôvârí 'á pīpīsilī ālô sī rî drí sī rî, gólâ drí îcázó tã gólâ Ôvârí kâ drī-mbīlí sōzó gólâ līfī tã gólīyī 'ē 'bá â'dolé ĩzátú drê gólâ ndrê kô rî tāsī rî ârízó 'elê. Gólâ drí Ôvârí rî ĩnjīzó tã 'dī tāsī. Gō'dá drílâ ngãzó kōlóngbō ândrê pãlé, té ôzô Ôvârí drí tã lâ 'bãlé drílâ rî tí. Ítí rî, Ôvârí drí gólīyī pãzó ôjílâ gólâkâ rî 'bá yī bê ndrī kōlóngbō rî 'dī sī. Gō'dá tã gólâ Nówã drí 'elê tã lēlê sī rî â'dã tã kī, ôjílâ âzâ 'bá yī ndrī āngó drī kâ rī'á ĩyī tã ōnjī 'bá gólīyī gã 'bá trá dó tã Ôvârí kâ ârílí rî 'bá yī ĩ'dī. Ítí rî, Nówã drí â'dózó ôjílâ ālô gólâ Ôvârí drí trólê 'bãlé tã mbī 'bá ró rî ĩ'dī tãlâ tã lēlê gólâkâ sī.

⁸ Dīī vósī rî, Ābārāyāmã lē tã kpá trá Ôvârí 'á. Tã rî 'dī tāsī rî, Ôvârí zīlí bê gólâ nī'á rīlí 'bãdrī ātrã âzã gólâ Ôvârí drí tã lâ 'bãlé fēlé gólâ drí rî 'álâ rî, gólâ ârí Ôvârí rî tī-vō 'dī té ítí. ĩ'dī drílâ ngãzó 'bãdrī íyīkâ rî âyéle nīzó, kpálê gólâ nīī drê 'bãdrī rî gógó Ôvârí drí gólâ rî lēzó nīlí 'álâ 'dī sīsī lâ sī kô'dáwá rî. ⁹ Tãlâ tã lēlê gólâkâ tāsī rî, gólâ rî trá rīlí ôzô ôjílâ ātrã kâtī 'bãdrī gólâ Ôvârí drí tã lâ 'bãlé trá 'ē'á fēlá gólâ drí ĩzátú 'dī 'á. Ítí rî, Ābārāyāmã rî trá gūgū 'á, gō'dá Īsákã yī Yākóbã bê rī ĩyī kpá trá ôzô Ābārāyāmã kâtī

gūgū 'ásī ndrô dūū sī. Īsákā yī Yākóbā bê 'dī 'bá yī, Ôvârí 'bā tā kpá volé lesī 'bādrī ālôlā 'dī fēzó gólīyī drí. ¹⁰ Ābārāyámā lē tā-drī rīzó ōzō ōjīlā ātrā kâtí 'dī, tālā gólā rī 'dī rī'á jārībā ândrê gólā Ôvârí drí 'ē'á tā lâ 'bālē gō'dá 'ē'á fēlā yī drí rīzó 'á lâ rī tēlé. Gō'dá Ôvârí 'dī jārībā rī 'dī â'dolé ndándá zāâ gbádú úfú ákó lâ.

¹¹ Ōzō Ābārāyámā ā'dô kpálé ōjīlā gólā dē 'bá trá kpārādī rī ī'dī rī, gō'dá ōzō kpálé ōkó lâ Sārā ā'dô íyíkā óndó 'ī rī, Ābārāyámā ícā trá â'dolé mvá átá ró, tālā gólā lē tā trá tā Ôvârí kâ 'á pīpīsilī ālô rī sī. Gólā lē tā trá kī, Ôvârí â'dô pātī tā gólā drí 'bālē 'élé rī 'ē'á. ¹² Gō'dá ōzō kpálé Ābārāyámā drí â'dózó trá ārākā ró kpārādī ānyī 'ē'á drālē rī, Ôvârí 'bā gólā trá â'dolé á'bíyá ró ózōwá bê dūūdū. Gō'dá gólā rī ózōwá yī lūtī trá ácalé ōzō 'ī'bī'bīwá gólīyī 'būū 'alā ngátá ōzō sínyitā gólā ícalé lālā kô ĩmvū ândrê tī sī rī kâtí.

¹³ Ītí rī, ōjīlā tā lē 'bá trá Ôvârí 'á pīpīsilī ālô sī 'dī 'bá yī ōdrā īyī trá cú ĩtí sísí drē gólīyī úsú tā gólīyī ndrī Ôvârí drí tā lâ yī 'bālē 'élé gólīyī drí rī kô. Gō'dá rī, gólīyī nī trá kī, Ôvârí â'dô tā rī 'dī 'bá yī 'ē'á ĩzátú sísí 'á tólā. Tālā tā 'dī tāsī rī, gólīyī rī trá āyīkō sī. Gólīyī kī, īyī ā'dô ōjīlā ātrā kâtí gō'dá lāmú 'bá ró ōzō īyī ā'dô drē bê rī'á nōngá ĩnyákú nō drī rī. ¹⁴ Nī ndrê drē, ōjīlā gólīyī tā átá 'bá ĩtí 'dī 'bá yī rī, â'dā tā kī, gólīyī rī'á ĩfī 'bā'á â'dózó cú 'bādrī īyī nyāányā kâ gólīyī drí lēlé rī bê ātī 'á tólā rī drī zāâ gbádú ró. ¹⁵ Gólīyī rī kô tā ĩsūlī 'bādrī īyī átá yī kâ īyī

drí âyélé trá volé rî tāsī. Ōzō tí gólīyī ĩsū tā trá 'bādrī rî 'dī tāsī rî, tí gólīyī gō nō trá volé tólâ. ¹⁶ 'Dī vō lâ 'á rî, gólīyī 'bā ĩyī ĩfī 'bādrī gólâ 'būū 'alâ gólâ 'bā'á â'dólé tândí ró rōō lāvūlī 'bādrī átá lâ yí kâ rî drī sī rî drī. Tālâ 'dī tāsī rî, Ôvârí êdê ĵāribā ândrê trá 'būū 'alâ gólīyī drí rīzó 'á lâ, ā'dô ró bê yī Ôvârí drí tã â'dázó kī, yí āā'dô rī'á cú ĩtí ānyī ākó gólīyī tāsī. Gō'dá gólâ rī'á āyīkō ró, tãlâ gólīyī drí ĩyī zīzó Ôvârí ĩyīkâ ró rî sī.

¹⁷⁻¹⁸ Gō'dá Ôvârí âtâ tā trá Ābārāyāmā drí Īsákā rî tāsī kī nī rî, "Īsákā â'dô lūtī'á nī â'dólé ní drí ózōwá bê dūū, ōzō má drí tã lâ 'bālê trá ní drí rî kátí." Ôvârí 'bā tā kpálé tã 'dī 'ēlê Ābārāyāmā drí Īsákā sī rî, Ôvârí ōtírī tã ĩnjī-ĩnjī Ābārāyāmā kâ ũjūū rî, Ābārāyāmā â'dô trá njāā ĩyī mvá Īsákā rî ômbê ĩlī â'dólé ngá fēfē ró Ôvârí drí, tãlâ gólâ lē tā trá Ôvârí 'á pīpīsīlī ālô sī. Gō'dá tã lēlē gólākā sī, gólâ â'dô trá njāā mvá rî gógó gólâ Ôvârí drí tã 'bázó trá ózōwá dūū fēzó ĩ'dī sī lâ rî 'dī fūlī. ¹⁹ Gō'dá ā'dô bê trá tã Ôvârí drí 'bālê trá rî ĩ'dī rî, Ābārāyāmā ĩsū tā kī, Ôvârí ĩcâ trá Īsákā rî ĩdrílī ōdrā 'ásī, ā'dô ró bê tã yí drí 'bālê trá 'dī 'ēzó. Gō'dá tã rî 'dī â'dô trá ókīzō Ôvârí ĩdrī Īsákā trá âtrólé lôgólé Ābārāyāmā drí.

²⁰ 'Dī vósī rî, tãlâ Īsákā lē tā kpá trá Ôvârí 'á rî drí sī rî, gólâ drí ōrē fēzó mvá lâ yí Yākóbā drí gō'dá Ēsáwō bê â'dô tã gólīyī 'ē 'bá â'dólé ĩzátú rî tāsī, â'dô tã gólīyī Ôvârí drí 'bālê trá rî vó ró.

²¹ 'Dī vósī rî, tãlâ Yākóbā lē tā kpá trá Ôvârí 'á rî drí sī rî, gō'dá gólâ ōtírī 'ēē drālê rî, gólâ

drí ngāzó ōrē fēlé 'dīyímvá Yōsépā kâ rî 'bá yî drí â'dô tā Ôvârí kâ rî vó ró. Gõ'dá gólâ fēlé bê ōrē 'dī trá rî, gólâ drí rīzó âdrélé drī âtī-âtī ró pīdrígú íyíkâ rú íyî âtīlī gá, gõ'dá gólâ drí rātāā 'ēzó Ôvârí drí 'dīyímvá 'dī 'bá yî tāsī.

²² Gõ'dá 'dī vósī rî, Yōsépā lē tā kpá trá Ôvârí 'á pīpīsīlī ālô sī. Tālâ tā rî 'dī tāsī rî, gólâ â'dólé bê 'ē'á dralé rî, gólâ âtâ tā kī, Ôvârí ūnjī lâtī trā ōjīlā íyíkâ rî 'bá yî drí fōzó volé Māsīrī 'ásī ĩzátú, ōzō drīlâ tā lâ 'bālē trá rî kâtī. Gõ'dá gólâ drí tā âtázó kpá íyî āvō tāsī.*

²³ Nīngá sī rî, Músā rî átá yî Músā rî ândrē bê lē ĩyī tā kpá trá Ôvârí 'á. Tā rî 'dī tāsī rî, útīlī bê Músā rî, gólīyī drí gólâ rī lāpīzó párá nā sī, tālâ gólâ sū trá rōō. Ī'dī gólīyī lēē kō tā gólâ kúmú āngī Māsīrī kâ drí 'bālē rî 'ēlé, tālâ kúmú Māsīrī kâ 'dī 'bā tā trá mvá ōdé āgō ró Īsīrā'élē kâ rî 'bá yî ūfūlī ndrī. Gólīyī rī trá cú ĩtī ūrī tā kúmú āngī 'dī kâ 'bālē 'dī kâ ākó tālâ tā lēlē gólīyīkâ 'dī tāsī.

²⁴ Gõ'dá Músā rī gógó lē tā kpá trá Ôvârí 'á pīpīsīlī ālô sī. Ī'dī gõ'dá gólâ mbâ bê âcálé āgō āmbá ró rî, gólâ gā dó ōjīlā drí íyī zīlī kúmú Māsīrī kâ 'dī mvá lâ ōkó ró rī mvá lâ ró. ²⁵ Gólâ 'bā bê-rī íyī nyānyā ĩ'dī â'dólé ōjīlā Ôvârí kâ ró ōjīlā Īsīrā'élē kâ rī 'bá yī lāfálé, ā'dô ró bê lānō drí ĩyī ūsúzó bê kpākā ālô. Gólâ lēē tā kō rīzó

* **11:22** 11.22 Yōsépā lē ōjīlā Īsīrā'élē kâ rī 'bá yī drí íyī āvō fā trōlé volé nī'á 'bālā 'bādrī Ôvârí drī tā lâ 'bālē fēlé gólīyī drī rī 'á. Tā Ómvó Ngá 50.25 **11:23** 11.23 Āfō-āfō 1.16.

āyīkō tā ōnjī 'bá* Māsīrī kâ rī kâ 'á, ōzō ã'dô bê kpálé kâyī fínyáwá sī rī. ²⁶ Tā ĩsū gólâkâ trá rī'á nōô rī tí. Rī'á tândí ró íyī lô'dázó ōjílâ Ôvârí pātīī kâ rī 'bá yī bê, 'díyī pā 'bá gólâ Ôvârí drī 'ē'á âjólâ ĩzátú rī tāsī. Tā rī 'dī lậvũ kôô drī-ngá gólīyī dũ Māsīrī kâ gólīyī yī drī 'bā'á úsú'á lâ ózōwá kúmú ạngí kâ ró rī drī sī, tālâ gólâ rī íyī lịfị 'bālê tā lãnjā ndrī gólīyī Ôvârí drī 'bālê trá 'ēlê ōjílâ íyíkâ drī rī 'bá yī drī.

²⁷ Tālâ Músā lē tā trá Ôvârí 'á rī drī sī rī, ĩ'dī gólâ drī ícázó âfōlê Māsīrī 'ásī cú ĩtī ẵwặ kúmú ạngí kâ rī ũrị lâ ăkó, gólâ rī trá zāâ tā lēlê Ôvârí 'á, tālâ ókizō gólâ ícâ trá Ôvârí gólâ ōjílâ drī ícálê ndrēlâ kô ĩyī lịfị sī rī ndrēlê. ²⁸ Tālâ tā lēlê Músā kâ Ôvârí 'á rī sī rī, gólâ drī tā Ôvârí kâ kâyī drī-kákâ lậvũ-lậvũ kôô rī kâ 'ēzó. Gólâ 'bā tā ōjílâ íyíkâ ĩsīrā'élê kâ drī kâbīlịkị ảrị lủvızó ạtị tị íyíkâ rī 'bá yī tịlị sī cé tịtị, ã'dô ró bê mālâyíkâ gólâ âjólê ōjílâ úfúlị rī drī lậvũzó bê kôô jó gólīyíkâ rī 'bá yī rú sī cú ĩtī gólīyī mvá drī-kákâ mvá ágó ró rī 'bá yī úfú ăkó.

²⁹ Gō'dá tālâ ōjílâ ĩsīrā'élê kâ rī 'bá yī lē tā kpá trá Ôvârí 'á rī drī sī rī, ĩ'dī gólīyī drī ícázó lịmvũ ândrê zīlị lịmvũ Kāākâ rī mbālê 'á'á lé drī ẵzâ rī lésī tândí ró. Gō'dá ōjílâ Māsīrī kâ ũjũ ĩyī bê kpá 'ē'á lômbālê vō rī gógó ảlôlâ ōjílâ ĩsīrā'élê kâ drī lômbázó 'dī 'ásī tālâ gólīyī úrúlị rī, lịmvũ ândrê lăfâ cã 'bá trậ 'dī drī lăfâ â'bázó íyī vō 'á

* **11:25** 11.25 Tā ōnjī 'bá Māsīrī kâ 'dī 'bá yī rī trá ôvâri âbārādāgō ĩnjīlị ĩ'dī.

ōjílā Mășĩrĩ kâ 'dĩ 'bá yí rú kãngbũ, gō'dá gólĩyĩ úfúlí tílílí ngbá.

³⁰ Gō'dá tãlã ōjílã Īsĩrã'élẽ kâ lẽ tã trá Ôvãrí 'á rĩ drí sĩ rĩ, gólĩyĩ drí ngãzó ndrĩ rĩ'á lãmúlí mẽ'dẽ mẽ'dẽ mẽ'dẽ jãrĩbã ạngí zĩlí Yérĩkō rĩ rú sĩ kãyĩ nĩ-drĩ-lã-rĩ sĩ ãtũ vósĩ zãã cé, nyé òzō Ôvãrí drí tã lã 'bãlé trá rĩ tí. Gō'dá tãlã tã 'dĩ tãsí rĩ, ãbẽ gólã ndōgō ró bẽlé trá ngãrã-ngãrã dĩrĩ gbãã jãrĩbã ândrê 'dĩ rú sĩ rĩ drí ùtúzó rũ'bũ vũdrĩ.

³¹ Nĩngá sĩ, Rãhábã â'dô kpálẽ ãgō kpã 'bá ró sĩsĩ jãrĩbã ândrê rĩ 'dĩ 'á rĩ, gólã drí rũ jãzó tã lãlẽ Ôvãrí pãtĩ rĩ 'á. Gō'dá gólã drí tã lãzó kí, Ôvãrí cú rĩ'á mbãrãkã bê ãmbã. Gō'dá tãlã tã rĩ 'dĩ tãsí rĩ, gólã lãgũ tã ngō 'bá Īsĩrã'élẽ kâ rĩ 'bá yí trá.* Ītĩ rĩ, Rãhábã drí ngã pãzó kãyĩ gólã ōjílã Īsĩrã'élẽ kâ rĩ 'bá yí drí fĩzó jãrĩbã rĩ 'dĩ ãzãlé rĩ sĩ, gō'dá ōjílã gólĩyĩ tã lẽ 'bá kō Ôvãrí 'á rĩ 'bá yí ùfúzó ndrĩ.

³² Tĩ rĩ'á tãndĩ ró má drí tã âtãzó tã lãlẽ ōjílã ãzã 'bá yí kã tãsí rĩ, gō'dá ãtũ-pã ícã kō má drí 'ãzó lã ngbããngbãñõ. Má âtã tã drẽ kō tã gólĩyĩ Gĩdëyónã kã rĩ 'bá yí tãsí, ngãtã Bãrãkã kã Sãmõsónã kã, ngãtã Yépõtã* kã, ngã Dãwúdĩ* kã, ngã Sãmõwélẽ* kã gō'dá tã ạngũ 'bá ãzã 'bá

* **11:31** 11.31 Rãhábã lãpĩ tã ngō 'bá Īsĩrã'élẽ kâ 'dĩ 'bá yí trá gō'dá kpã gólĩyĩ pãlé 'bãlé volé jãrĩbã 'dĩ 'ãsí. Yásõwã 2.1-14

* **11:32** 11.32 Úúsũ tã Gĩdëyónã yí kã, Bãrãkã yí kã, Sãmõsónã yí kã gō'dá kpã Yépõtã kã búkũ Tã Kĩ 'Bá yí kã 'á kápĩtã lã yí 4-12.

* **11:32** 11.32 Úúsũ tã Dãwúdĩ kã búkũ drĩ-kákã Sãmõwélẽ kã 'á kápĩtã lã yí 16-31 gō'dá kpã búkũ Sãmõwélẽ kã rĩ lã 'á kápĩtã lã yí 1-24. * **11:32** 11.32 Úúsũ tã Sãmõwélẽ kã búkũ drĩ-kákã Sãmõwélẽ kã 'á kápĩtã lã yí 1-16.

yí kâ bê ndrĩ.

³³ Gõ'dá tãlã tã lëlẽ òjílã äzã 'bá yí kâ Ôvãrí 'á pĩpĩsílí ãlô sĩ rĩ tãsĩ rĩ, Ôvãrí âmũ gólĩyĩ òzõ gólã drí tã lâ 'bãlé trá rĩ kãtí. Ôvãrí âmũ gólĩyĩ òzõ nõõ 'bá yí kãtí. Tã kĩ 'bã äzã 'bá yí rĩ ãyĩ trá tã kílí mbĩmbĩ lâ ró Ôvãrí rĩ lĩfĩ drĩ 'á. Òjílã äzã 'bá yí 'bũ äjú trá 'bãdrĩ äzã 'bá yí bê gõ'dá tã trõzó äjú-'bã-ãzĩ lâ yí 'bãdrĩ 'dĩ 'bá yí kã drĩgã sĩ. Gõ'dá äzã 'bá yí tã lẽ 'bã trá Ôvãrí 'á rĩ, Ôvãrí 'ê kãmũ rĩlí cú ítí gólĩyĩ òcí ãkó fũlí nyãlé volé. ³⁴ Gõ'dá òjílã äzã 'bá yí òlẽ tã trá Ôvãrí 'á rĩ, Ôvãrí 'é lãsí ândrê rã'dã rĩ 'dĩ kô gólĩyĩ zãlé vëlé. Gõ'dá òjílã äzã 'bá yí lẽ tã trá Ôvãrí 'á bê rĩ, Ôvãrí nĩ lãtĩ trá gólĩyĩ drí ngã pãzó volé äjú-'bã-ãzĩ 'ẽ 'bã gólĩyĩ ùfũlí drĩ-lãfã sĩ rĩ 'bá yí drĩgã sĩ. Gõ'dá òjílã äzã 'bá yí gólĩyĩ mbãrãkã ãkó rĩ 'bá yí, ùsũ ãyĩ mbãrãkã kpã Ôvãrí drĩgã sĩ tãlã tã lëlẽ gólĩyĩkã Ôvãrí 'á rĩ tãsĩ. Ôvãrí fẽ mbãrãkã kpã òjílã äzã 'bá yí drĩ äwã 'ëzó, tãlã gólĩyĩ òtrõ ró tã bê äjú-'bã-ãzĩ ãtrã ró rĩ 'bá yí drĩgã sĩ gólĩyĩ ùfũ-ùfũ sĩ dínyĩ-dínyĩ. ³⁵ Gõ'dá kpã òkó ùrũkã 'bá yí lẽ tã bê trá Ôvãrí 'á rĩ, Ôvãrí 'ê gólĩyĩ áró òdrã 'bã trá rĩ 'bá yí lĩdrĩlí òdrã 'ásĩ.

Gõ'dá òzõ òjílã ònjí ùùrũ òjílã Ôvãrí kã ùrũkã lâ trá lò'élé fũlí rĩ, tã lẽ 'bã rĩ 'dĩ 'bá yí gã ãyĩ dó tã lëlẽ ãyĩkã Ôvãrí 'á rĩ äyélé. 'Dĩ rĩ, gólĩyĩ rũ ãyĩ tã Ôvãrí kã gãgã njírĩ-njírĩ, tãlã yĩ òrĩ ró bê Ôvãrí bê zãã gbãdú. Tã 'dĩ sũ nĩ lãvũlí gãrã tã gólã òjílã drí lĩdrĩzó òdrã 'ásĩ gõ'dá drĩlĩyĩ ãcãzó drãlé kpã ó'dí rĩ drĩ sĩ. ³⁶ Òjílã ònjí rĩ trá tã lẽ 'bã ùrũkã

'bá yí gūlī gō'dá kpá cālā ìyí ònjóró'bí sī. Gólīyí òmbé òjílā āzā 'bá yí nyārī sī trólé 'bālé gānīmā 'á tālā tā lēlē gólīyíkā Ôvârí 'á rī tāsī. ³⁷ Nīngá sī rī, úúfú òjílā Ôvârí kâ ūrúkâ 'bá yí lúvū-lúvū lā yí kúní mvá sī rī sī. Āzā 'bá yí óômvā 'ā lā ìyí mōséré sī tú tú, gō'dá úúfú āzā 'bá yí ìyíkā līgú ángí mbēlēsó-mbēlésô rī 'bá yí sī. Ōjílā Ôvârí kâ āzā 'bá yí bē rī'á ngá ākó lé 'bá ró, gólīyí rī lāmú bē cé kápīlīkī inyíríkó ngātá ìndrī inyíríkó sōsō ítá ró rī sī. Ítí rī, òjílā 'è tā ānyī kâ trá gólīyí drī gō'dá kpá gólīyí lārâkô 'è'è bē. ³⁸ Ítí rī, òjílā rī 'dī 'bá yí ndrī â'dô trá tândí ró lāvūlī kôô òjílā gólīyí āngó nō kâ rī 'bá yí drī sī. Ōjílā āngó nō kâ ícá kô â'dólé āmbā gólīyíkā nīlī tândí ró. Gō'dá ūrúkâ 'bá yí kpā vō trá āgāngbēlē 'ásī nī'á rī bē úní lāfálé sī, ūgī 'ásī, gō'dá kpá 'bú 'ásī.

³⁹ Tā òjílā rī 'dī 'bá yí kâ sū trá Ôvârí rú rōô, tālā tā lēlē gólīyíkā tāsī. Gō'dá òzō ā'dô trá kpálé ítí rī, gólīyí úsú drē tā lánjā ndrī gólīyí Ôvârí drī lēlé fēlé òjílā íyíkā drī rī kô. ⁴⁰ Ôvârí lē trá tēlá būúú ìtú-pá ngbāāngbānō kâ sī tā lánjā āzā 'dī 'bá yí 'èzō āmā drī. Ícā trá òjílā ndrī 'dī 'bá yí drī â'dólé 'dūwā āmā bē, gō'dá gólīyí drī tā lánjā gólīyí Ôvârí drī édélé òjílā íyíkā drī Yēsū sī rī úsúzó bē ndrī.

12

Tā līfī 'bāzó Yēsū drī rī

¹ Dōvó mā ìsū drē tā òjílā dūú tā lē 'bá trá sīsí 'dī 'bá yí tāsī. Gólīyí ícā trá tā tândí â'dalé āmā

drí tã lëlê Ôvârí 'á p̄p̄îs̄îl̄î ãlô s̄î r̄î tãs̄î. Â'dô bê trá ìtí r̄î, 'dôvó mã âyê tã gólîyî ndrî ãmâ 'á r̄î 'bá ãmâ lôgálé dó njûl̄î gágá tã Ôvârí kâ r̄î 'bá yî rú r̄î vólé, ngîngî lâ tã ònjí gólîyî ãmâ rû 'bá trá ąngbũ gõ'dá ânjólé vólé tã Ôvârí kâ r̄î rûr̄î 'ásî njírî-njírî r̄î 'bá yî vólé. Gõ'dá ìtí r̄î, mã 'dê mã rá zãâ båd̄î ąt̄îl̄î ąt̄îl̄î ró f̄î ątũ-ątũ s̄î tã gólîyî Ôvârí drí 'bálé trá ãmâ drí 'êlé r̄î 'bá yî 'êlé ì'dî. ² 'Dôvó ãmâ ìf̄î ãâdrê cé Yésũ dr̄î, gólâ ãmâ 'ê 'bá â'dólé tã lëlê bê s̄îs̄î Ôvârí 'á, gõ'dá kpá gólâ ãmâ 'ê 'bá tã lëlê ãmákâ drí mbãzó â'dólé cú mbârâkâ bê gąřą ãmâ drí r̄îzó zãâ r̄î'á 'dêlé gólâ vó ì'dî r̄î, tãlâ Yésũ ątũ f̄î trá drãzó fê l̄l̄î-l̄l̄î dr̄î. Gõ'dá gólâ ndrê ãnyî ôdrã lârákô r̄î gógó 'd̄î kâ r̄î yî ìf̄î ngá f̄înyáwá ró, tãlâ gólâ r̄î ìf̄î 'bálé ąyîkô gólâ Ôvârí drí 'bálé gólâ drí ızátú r̄î dr̄î ì'dî. Gõ'dá ngbãąngbãnô r̄î, gólâ trá r̄î'á Ôvârí r̄î dr̄î-ágó dr̄î lés̄î ró vó gólâkâ â'dózó cú dr̄î-ácê bê ąngó nõ dr̄îl̄î r̄î 'á. ³ Bê trá ìtí r̄î, 'dôvó n̄î ìsũ tã tã gólâkâ tãs̄î. Gólâ ątũ ąwạ tã ndrî gólîyî ôjílâ ònjí gólîyî gólâ r̄î lôvó 'bã 'bá kô ãlôwálâ r̄î 'bá yî drí 'êlé gólâ rú r̄î 'bá yî kâ trá. Ôzô n̄î ìsũ tã trá tã gólâkâ tãs̄î r̄î, n̄î â'dô kpá ícá'á cú f̄î ątũl̄î kạyî gólâ lâņô kâ r̄î s̄î, cú ìtí tã r̄îr̄î gólâ 'ê 'bá ãnî 'bálé tã lëlê tã Ôvârí kâ 'á r̄î âyê-âyê lâ ąkô. ⁴ N̄î ndrê drê, ôzô n̄î ôtír̄î r̄î rú cêlé tã újũ-újũ tã ònjí 'bá yî drí 'êlé ãnî rú r̄î rú r̄î, ácálé búúú ãndrô nô r̄î, 'd̄î úúfú ãnî drê kô tã 'd̄î tãs̄î. Bê trá ìtí r̄î, n̄î ãdrê gágá tã lëlê Yésũ 'á.

Tã Ôvârí drí íyî mvá yî átízó ì'dî s̄î lâ r̄î

⁵ Úlĩ gólĩyĩ Ôvârí kâ âtalé mbârâkã sôlé ãnĩ 'á kâyĩ ódrĩ ãnĩ zĩzõ 'dĩyĩmvá gólâkâ ró rĩ 'bá yĩ já trá ãnĩ drĩĩ sĩ yã? Nõõ yĩ rĩ'á úlĩ gólĩyĩ Ôvârí drĩ rĩ'á âtalá ãnĩ drĩ Sólõmõ tĩ rĩ 'bá yĩ ì'dĩ.

“Ámâ mvá yĩ, õzõ Ôvârí Yākóvã òtírĩ ãnĩ âtĩ rĩ,
'dõvó nĩ ìsũ tã mãnísĩ dódó tã tĩbê gólâ drĩ
lélé ìmbálé ãnĩ drĩ.

Õzõ gólâ ãâtĩ ãnĩ rĩ, tã rĩ 'dĩ õ'bã ãnĩ kô â'dólé tã ìsũ ró rõõ tã gólâ tã mbĩ 'èzõ rĩ âyélé.

⁶ Nĩ ndrê drê, Ôvârí â'dô õjílã gólĩyĩ yĩ drĩ lôvó lâ ìyĩ 'bálé rĩ 'bá yĩ âtĩ'á ndrĩ lâŋõ fêfê sĩ, tâlã gólĩyĩ òrĩ ró bê rĩ'á tã mbĩmbĩ rĩ 'élé ì'dĩ. Gólâ â'dô õjílã ndrĩ gólĩyĩ gólâ drĩ trólé íyĩ mvá yĩ ró rĩ 'bá yĩ âtĩ'á.”

Úlĩ Mãnĩgõ 3.11

⁷ 'Dõvó nĩ âtũ 'alé lâŋõ rĩ 'bá ãnĩ 'élé rĩ 'bá yĩ drĩ sĩ. Nĩ trõ lâŋõ rĩ 'dĩ â'dólé 'díyĩ âtĩ-âtĩ ró ãnĩ átá úrú 'alã rĩ drĩgã sĩ. Ôvârí rĩ tã 'élé ãnĩ drĩ, õzõ íyĩ mvá nyãányã ró rĩ 'bá yĩ kâtĩ. Gõ'dá mvá ãzã fĩ bê átá lâ drĩ âtĩlĩ kô'dáwã drĩlã â'dózó tã mbĩ 'bá ró yã? ⁸ Órĩ bê ãmã âtĩlĩ ndrĩ cé tĩtĩ. Õzõ gõ'dá 'díyĩ âtĩ-âtĩ ã'dô trá yũ ãmã drĩ rĩ, tí 'dĩ gõ'dá Ôvârí rĩ 'dĩ kô tã 'é'á ãmã drĩ õzõ íyĩ mvá pãtĩ rĩ 'bá yĩ kâtĩ. Gõ'dá ìtĩ rĩ, ãmã rĩ'á õzõ 'dĩyĩmvá gólĩyĩ tĩlĩ cú ìtĩ átá lâ yĩ nĩlĩ kô'dáwã rĩ 'bá yĩ kâtĩ. ⁹ Gõ'dá ãmã átã nyãányã gólĩyĩ ãmã tĩ 'bá trá ìnyákú drĩĩ nõngã rĩ 'bá yĩ tãsĩ rĩ, gólĩyĩ rĩ ãmã âtĩlĩ 'dĩ kpã 'dĩyĩmvá ìyĩkã rĩ 'bá yĩ ró. Tãlã tã rĩ 'dĩ 'bá yĩ tãsĩ rĩ, mã ìnjĩ gólĩyĩ. Gõ'dã tã lâŋõ 'díyĩ âtĩ-âtĩ kã gólâ Ôvârí drĩ âfêlé ãmã drĩ rĩ trõzõ rĩ lâvũ trá gãrã 'díyĩ âtĩ-âtĩ gólâ ãmã

átá ãnyákú nō kâ rî 'bá yí kâ drĩĩ sĩ. Ítí rî, rĩ'á tã lãnĵĩ-lãnĵĩ 'î rōō ãmâ nyáanyâ 'bázó tã ĩnĵĩ sĩ ãmâ átá 'bũũ 'álâ rî zêlé, ãmâ drí rĩzó rĩrĩ tãndí sĩ gólâ rî mvá yí ró.

¹⁰ Gõ'dá ãmâ átá gólĩyĩ ãnyákú drĩ nōngá nō 'bá yí rî ãmâ átĩlĩ lãnō fêfê sĩ cé kâyĩ kútúwá sĩ ãmâ 'dĩmvã drĩĩ ãmâ pãlé, â'dô tã ĩsũ gólĩyĩkâ rî vó ró. Gõ'dá Ôvârí nĩ tã gólĩyĩ ndrĩ ãmâ drí tãndí ró rî 'bá yí trá. Gólâ rî lãnō fêlé ãmâ drí tãlâ ãmâ pãzó, ã'dô ró bê ãmâ drí â'dózó bê jára'bitĩ tãndí ró õzō íyĩ kâtĩ. ¹¹ Ōzō óõfê lãnō trá ãmâ drí rî, lãnō rî 'dĩ 'bã ãmâ â'dólé ĩzã ró ãmbá. Mã â'dó kô ãyĩkô ró tã lâ tãĩ. Gõ'dá vó lâ sĩ rî, õzō lãnō rî 'dĩ ĩĩcã trá ãmâ 'bãlé tã mbĩ rî 'bá yí 'êlé tã mbĩ 'bá Yésũ kâ rî 'bá yí ró rî, ĩtĩ rî, 'dĩĩ ãmâ pĩpĩsĩlĩ â'dô â'dĩ'á ndrúndrú, tãlâ mã â'dô ícã'á cú rĩlĩ rĩ'á tã mbĩmbĩ rî 'bá yí 'êlé Ôvârí rî lĩfĩ drĩ 'á.

¹² Nĩngá sĩ, bê trá ĩtĩ rî, 'dõvó ãnĩ gólĩyĩ ndrĩ ôkô 'bá trá kólófó-kólófô ró lãnō ãmbá 'dĩ 'bá yí drí sĩ rî, ũũsũ ĩyĩ mbârákã kpá ó'dĩ âdrézó bê rákã fê kâtĩ tã Yésũ kâ âtĩlĩ gágá kâyĩ lãnō kâ 'dĩ 'bá yí sĩ. ¹³ Nĩ êdê lãtĩ tã Ôvârí kâ 'ê kâ rî tãndí ró mbĩ, tãlâ lĩsĩ 'bá pá õzó úfúdã kô. Gõ'dá vó lâ 'dĩ 'á rî, éêê ró pá lâ 'dĩ bê.

Drĩ-mbĩlĩ sôsô tã Ôvârí kâ gãgã dó rî tãĩ

¹⁴ 'Dõvó nĩ 'ê tã tãndí ró pĩpĩsĩlĩ ãlô sĩ, ã'dô ró bê ãnĩ drí rĩzó pĩpĩsĩlĩ â'dĩ sĩ õjĩlã bê ndrĩ. 'Dõvó nĩ újũ kpá zãã rĩ'á tã gólĩyĩ Ôvârí kâ mbĩmbĩ rî 'bá yí 'êlé ĩ'dĩ ngbã. Gõ'dá õzō õjĩlã ãzãkã õrĩ kô rĩlĩ cé tã gólĩyĩ Ôvârí kâ mbĩmbĩ rî 'bá yí 'êlé ĩ'dĩ rî, gólâ ícã kô cãlé Kúmú Ôvârí ngálâ. ¹⁵ Bê trá

ĩtĩ rĩ, 'dōvó nĩ ndrê ãnĩ vó dódó, tãlã nĩ ōzó kô kũũ vólé lãtĩ Ôvãrí gólã lē 'bã tã gólĩyĩ lãnjã ró rĩ 'bã yĩ 'élé ĩ'dĩ ãnĩ drĩ pĩpĩsĩlĩ tãndĩ sĩ rĩ kã rú sĩ. 'Dōvó kpá ĩtĩ rĩ, ãnĩ ĩĩfĩ ōmbã ãnĩ rú, tãlã tã ōnjĩ ãzãkã ōzó ãnĩ 'bãã kô â'dólé pĩpĩsĩlĩ gĩgĩ bê lãvũlĩ kôrô ōjĩlã dũũ rĩ 'bã yĩ drĩ lã ĩzálé. ¹⁶ 'Dōvó ĩtĩ rĩ, ōjĩlã ãzãkã ãnĩ lãfálé sĩ rĩ ō'è tã gólĩyĩ ãnyĩ kã ōzō ãvē kãtĩ 'dãzĩ rĩ ōkó drĩ rũzō ãyĩzō ĩ'dĩ bê lã rĩ kô. Gõ'dã kpá rĩ, nĩ â'dô kô cú ĩtĩ tã Ôvãrí kã rĩ 'bã yĩ ĩnjĩ ãkó. 'Dĩ rĩ'á tã ōnjĩ Ĕsãwō kã rĩ ĩ'dĩ. Gólã fē vō ĩyĩkã â'dózó mvã sĩsĩ ró rĩ ãdrúpĩ lã drĩ tãlã nyãsã fĩnyãwã ũsúzó nyãlé. ¹⁷ ĩtĩ rĩ, mĩ nĩ Ĕsãwō rĩ tã trá. Gõ'dã gólã drĩ vō ĩyĩkã â'dózó mvã sĩsĩ ró rĩ fēzō vólé rĩ vósĩ rĩ, gólã lē gõ'dã ĩyĩ átã ōfē ró ōrē yĩ drĩ, gõ'dã ĩcã kô â'dólé ĩtĩ. Lãtĩ ãzã yũ'dãwã átã lã drĩ tã gólã rũ 'ē 'bã trá 'dĩ jãzō, ōzō kpálé Ĕsãwō rĩ gógó ōlõndã lãtĩ kpĩ ĩlĩndrĩ sĩ rōō tã ĩyĩkã jãzō rĩ.

Tã gólã tã-drĩ lēlē ó'dĩ Ôvãrí kã Yēsũ sĩ rĩ drĩ lãvũzō kôrô

sĩsĩ rĩ drĩ sĩ rĩ

¹⁸ Gõ'dã rĩ, ãnĩ tã trá rĩ'á ngĩ tã ōjĩlã ĩsĩrã'élé kã sĩsĩ 'dĩ 'bã yĩ kã rú sĩ. Gólĩyĩ cã trá únĩ ãngĩ rĩ'á dólã cú dōdō drĩ sĩ ãngó nō kã rĩ 'álã. Gólĩyĩ cã trá únĩ ãngĩ zĩlĩ Sĩnãyĩ gólã â'dó 'bã cú lãsĩ kōkō Ôvãrí kã bê rĩ 'dĩ 'álã. Gõ'dã únĩ rĩ 'dĩ 'á tólã rĩ, ōjĩlã rĩ 'dĩ 'bã yĩ drĩ ĩnĩrĩkúwã ndrēzō gõ'dã ĩzã kōkō ũsúzó gõ'dã kpã kãgũmãã kpĩ kpĩ rĩ bê. ¹⁹ Gõ'dã ōjĩlã rĩ 'dĩ 'bã yĩ ãrĩ kpã ngã vōvō ōzō tĩlĩ'bã yĩ kãtĩ gũnĩyã yĩ bê rĩ 'bã yĩ gõ'dã kpã

gbórókõ 'bũũ lésĩ gólâ gólĩyĩ 'ẽ 'bá â'dolé ũrĩ ró rōo rĩ, ĩtĩ rĩ, gólĩyĩ lô'bã rú'bã trá, tãlã yĩ ōzō kō úlĩ árí gbórókõ 'dĩ 'ásĩ ãlólã. ²⁰ Tãlã gbórókõ rĩ 'dĩ 'bã tã trá kĩ nĩ rĩ, “Ōzō ã'dô cé kōrōnyã 'ĩ únĩ ángĩ 'dĩ dō 'bã trá yã rĩ, áã'dô gólĩyĩ úfú'á lúvũ-lúvũ lâ yĩ sĩ kúnĩ mvá sĩ.” Á'dô â'dó'á ángô tí ró ōzō ōjĩlã mvá ōdō únĩ ángĩ rĩ 'dĩ trá rĩ yã? ĩtĩ rĩ, tã 'bãlẽ 'dĩ rĩ'á lãnjĩ-lãnjĩ ró kōrō ōjĩlã 'dĩ 'bã yĩ drĩ trólẽ 'bãlẽ ĩyĩ drĩ. ²¹ Gõ'dá Músã rĩ nyãányã tãsi rĩ, gólâ ndrẽ bê tã ũrĩ-gã-dẽ ró 'dĩ 'bã yĩ rĩ, ũrĩ drĩ gãzō gólâ rú, gõ'dá drĩlã tã átázō kĩ, “Mã rĩ'á lẽ'á tákányĩ ũrĩ drĩ.”

²² Gõ'dá ãnĩ nyãányã tãsi rĩ, ãnĩ tã â'dó kō ōzō tã 'dĩ rĩ kátĩ, tãlã nĩ ãnĩ trá ácalẽ jãrĩbã ándrẽ Ôvãrĩ gólâ lédrẽ-lédrẽ ró rĩ kã 'á, 'bũũ 'álã zĩlĩ Yērōsãlēmã ó'dĩ* rĩ ĩ'dĩ. Gõ'dá tólã rĩ, mālãyĩkã bê rĩ'á ĩyĩ dũũdũ lãvũlĩ kútũ drĩ sĩ, gõ'dá gólĩyĩ ê'bẽ rú trá Ôvãrĩ rĩ lúyĩlĩ. ²³ Nĩ ãnĩ trá Ôvãrĩ rĩ lúyĩlĩ vō ãlô 'á kpãkã ãlô ōjĩlã gólãkã ndrĩ rú lâ yĩ ĩgĩlĩ trá búkũ gólãkã 'á 'bũũ 'álã rĩ 'bã yĩ bê. Nĩ ãnĩ trá Ôvãrĩ rĩ nyãányã ngálã. Gólâ ĩ'dĩ tã kĩ 'bã ōjĩlã ndrĩ ángō nō 'á rĩ 'bã yĩ kã. Ôvãrĩ ndrẽ ōjĩlã íyĩkã rĩ 'bã yĩ ndrĩ ĩyĩ mvá sĩsĩ tã lâ yĩ drĩ lãnjĩlĩ lãnjĩ rĩ 'bã yĩ ró. Nĩ ãnĩ trá vō gólã ōjĩlã Ôvãrĩ kã ndrĩ gólĩyĩ ôdrã 'bã trá ãkũ ró rĩ 'bã yĩ drĩ rú ê'bézō trá rĩ 'á. Ôvãrĩ 'bã gólĩyĩ

12:20 12.20 Áfō-áfō 19.12-13. **12:21** 12.21 Tã 'Bã'bã Ándã 9.19. * **12:22** 12.22 Úzĩ Yērōsãlēmã ó'dĩ 'dĩ kpã Únĩ Ziyónã ĩ'dĩ. 'Dĩ rĩ'á úlĩ mãnĩgō tã ífĩ bê kĩ, vō gólã ōjĩlã drĩ ícázō rú úsũlĩ Ôvãrĩ bê rĩ 'álã rĩ ĩ'dĩ. Ōjĩlã ícã trá cãlẽ vō 'dĩ 'álã tã lãlẽ gólĩyĩkã Yēsũ 'á rĩ sĩ.

trá â'dólé jára'bítí tândí ró tã ònjí àzākã àkó àlôwálâ. ²⁴ Gõ'dá 'dũ, nĩ ânĩ kpá trá Yésũ ngáá tólâ. Gõ'dá gólâ rĩ gógó ĩ'dĩ rĩ'á tã-drĩ lělē ó'dí Ôvârí yĩ lâfálé 'á òjílâ íyíkâ bê rĩ êdé 'bá lâ 'î. Ītí rĩ, Yésũ rĩ ârí lâdã trá âmâ pãlé, ã'dô ró bê Ôvârí drí âmâ âyézó tã ònjí âmákâ 'ásĩ. Ītí rĩ, tã Yésũ rĩ ârí kâ rĩ lâvũ kôrô tã Ábělē rĩ ârí kâ rĩ drĩ sĩ.

²⁵ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, ânĩ ĩfĩ òmbâ ânĩ rú, â'dó kô gálé dó tã Ôvârí rĩ nyãnyã drí rĩ'á átálâ ânĩ drí rĩ 'bá yĩ ârílĩ. Gõ'dá òjílâ gólĩyĩ gã 'bá trá dó tã Ôvârí kâ ârízó 'elē ĩnyákú drĩ nōngá Músã sĩ rĩ ícá ĩyĩ kô 'bélē lâṅō ândrē 'ē 'bá gólĩyĩ úsúlĩ rĩ 'ásĩ. Â'dô bê trá ĩtí lâ 'dĩ ró rĩ, ngã â'dô â'dó'á ángô tí ró âmâ drí òzō mã òjã ũgúlĩ trá Ôvârí gólâ rĩ 'bá úlĩ átálé 'bũú lésĩ Yésũ sĩ rĩ drí rĩ yã? Mã ícá kô tã pãtĩ ró 'bélē dĩ lâṅō Ôvârí kâ rĩ 'ásĩ.

²⁶ Sísĩ Ôvârí drí tã átázó Músã drí rĩ sĩ rĩ, gólâ rĩ gbórókō 'ũ 'bá rĩ 'bã ĩnyákú rú íyálé kĩnyĩ-kĩnyĩ. Gõ'dá ngbãangbânō rĩ, Ôvârí 'bã tã trá kĩ nĩ rĩ, “Má â'dô ĩnyákú 'bã'á rú íyálé rōô cé ândâlâ àlô sísĩ 'álâ.

Gõ'dá 'bũú â'dô kpá rú íyá'á gbĩ gbĩ âmâ gbórókō sĩ.”

Hägáyē 2.6

²⁷ Ôvârí âtã tã bê kĩ nĩ rĩ, yĩ â'dô ĩnyákú íyá'á cé ândâlâ àlô sísĩ 'álâ rĩ, úlĩ rĩ 'dĩ 'bá yĩ â'dã tã trá âmâ drí kĩ, gólâ â'dô ngá gólĩyĩ ndrĩ gólâ drí lô'bálé àngó nō 'á rĩ 'bá yĩ íyá'á úfúlĩ ngbã, ã'dô ró bê ngá gólĩyĩ 'ē 'bá lãkílĩ rĩ 'bá yĩ drí â'dózó cé ngá rĩ gógó gólĩyĩ ícá 'bá kô rú íyálé rĩ 'bá yĩ ĩ'dĩ.

28 Ngá gólĩyĩ ndrĩ tãndĩ ró gólĩyĩ Ôvãrí drĩ â'dózó Ì'dĩ bê lâ yĩ ãmã gólĩyĩ rĩ 'bã kũmũ gólãkã zélé rĩ 'bã yĩ drĩ rĩ'á ngá gólĩyĩ ícã 'bã kô rú ìyálé rĩ 'bã yĩ Ì'dĩ. Ítĩ rĩ, mã â'dô rĩ'á trá zãã òjílã Ôvãrí kã ró. Ítĩ rĩ, mã 'ê ãwô-ítĩ ãmbã Ôvãrí drĩ, gõ'dã mã ìnjĩ ró gólã kpã tã rõrõ sĩ. 'Dĩ rĩ'á tã sũ 'bã gólã rú rĩ 'bã yĩ Ì'dĩ. 29 Ítĩ rĩ, 'dõvó ãmã Ìfĩ òmbã ãmã rú dódó tã Ôvãrí kã 'élé tãndĩ ró, tãlã 'alé ãdrã Ôvãrí kã rĩ rĩ'á òzõ lãşĩ gólã ícã 'bã ngá kãkãrã ndrĩ zãlé ngbã volé rĩ kãtĩ.

13

Tã gólĩyĩ sũ 'bã Ôvãrí rú rĩ 'bã yĩ

1 'Dõvó nĩ 'dê nĩ rĩ ãnĩ lõvó 'bã'bã sĩ ãnĩ ãzĩ-ãzĩ yĩ bê krĩstõ 'bã yĩ ró. 2 'Dõvó nĩ 'dê rĩ'á òjílã gólĩyĩ ãnĩ drĩ nĩlĩ kô rĩ 'bã yĩ lãgũlĩ ãnĩ drĩ 'bã 'ásĩ drĩ tãndĩ rĩ sĩ. Gõ'dã òzõ òjílã ùrũkã 'bã yĩ ò'ê tã 'dĩ trá ítĩ rĩ, 'dĩ gólĩyĩ lãgũ mãlãyĩkã Ôvãrí kã rĩ 'bã yĩ trá cú ítĩ nĩ ãkó lâ kĩ, 'dĩ 'bã yĩ ãã'dô mãlãyĩkã yĩ Ì'dĩ. 3 'Dõvó kpã tã òjílã gólĩyĩ òmbélé trá gãnimã 'á rĩ 'bã yĩ kã ããgã ãnĩ drĩ. Nĩ ãmũ gólĩyĩ òzõ ãnĩ drĩ lélé òjílã ãzã 'bã yĩ drĩ 'élé ãnĩ drĩ rĩ kãtĩ, òzõ òõõmbê ãnĩ trá gãnimã 'á rĩ. 'Dõvó nĩ nĩ kpã ìzã òjílã gólĩyĩ lãgũ bê rĩ 'bã yĩ kã kpã òzõ òjílã gólĩyĩ lãgũ rĩ ãlõlã 'dĩ bê rĩ 'bã yĩ kãtĩ.

4 Nĩngã sĩ, 'dõvó nĩ ìnjĩ tã gólĩyĩ lãgũ kã rĩ 'bã yĩ. ãgõ gõ'dã òkó lâ bê òrĩ ngá ãlõ ró ìyĩ vó 'ásĩ ãtĩlĩ ãtĩlĩ cú ítĩ Ìfĩ 'bã ãkó òkó ãzã 'bã yĩ drĩ, gõ'dã kpã ítĩ, òkó drĩ rĩlĩ Ìfĩ 'bã ãkó ãgõ ãzã 'bã yĩ drĩ. Rĩ'á ítĩ tã pãtĩlĩ ró òzõ nĩ ãzãkõlã Ìfĩ 'bã 'bã trá

ōkó āzâ 'bá yî vó âyízó ĩ'dí bê lâ ĩ'dî, gō'dá ngátá
ōkó ĩfī 'bā 'bá āgō āzâ 'bá yî vó âyízó ĩ'dí bê lâ
ĩ'dî rî, 'dīlã rî 'dī drī lâ â'dê trá. Ôvârí
â'dô lâṅō fē'á gólīyī drí.

⁵ 'Dōvó nī rî cú ĩtí lâfâ lôvó âkó ãnī 'á. Nī â'dô
âyīkō ró ngá gólīyī ãnī drí â'dózó ĩ'dí bê lâ drī 'á
rî 'bá yî tāsī, tâlâ Ôvârí 'bā tâ trá ãnī drí kī nī rî,
“Má ícá kô ãlôwálâ ũgúlí dīlí ãnī drí. Má âyé ãnī
kó kô.”

Tā 'Bā'bā Ândâ 31.6

⁶ Gō'dá â'dô bê trá ĩtí rî, 'dōvó mã sō ãmâ pá
âdrézó ndrândrá úlī Dăwúdĭ kâ âtázó trê cú ĩtí
ũrĭ âkó kī nī rî,

“Ôvârí Yăkóvā ĩ'dí rĭ'á gólâ ãmâ pā 'bá ró rî.

Gō'dá ĩtí rî, mã ícá kô â'dólé ũrĭ ró.

Ôjílâ mvá ícá kô tâ 'élé ãmâ drí tâ gólâ Ôvârí drí
lêlé 'élé ãmâ drí rî ĩzâlê ãlôwálâ.”

Lôngó 118.6

⁷ Nī ĩsū drē drĭ-'bá ãníkâ gólīyī tâ âtī-âtī tândí
Ôvârí kâ ãmbá 'bá trá ãnī drí âkú ró sĭsĭ rî 'bá
yî tâ lâ. Nī ĩsū tâ dódó rĭrĭ gólīyĭkâ mbĭmbĭ kâyĭ
ndrĭ drĭlĭyĭ rĭzó ãngó nô 'á rĭ sĭ rĭ tāsĭ, â'dô ró bê
ãnī drí tâ lêzó Ôvârí 'á pĭpĭsĭlĭ ãlô sĭ, ôzō drĭ-'bá
rĭ 'dĭ 'bá yĭ drí 'élé rĭ tí. ⁸ Yésū Krĭstō rĭ íyĭkâ kó
zââ yĭ ró âtĭlĭ âtĭlĭ zââ gbádú. Â'dô-â'dô gólâkâ rĭ
ôjá rú kô. Tâ 'é'ê gólâkâ âkú rĭ kpá nyé rĭ'á ôzō
ãndrō nô rĭ kâtí, gō'dá kpá ĩzátú rĭ kâtí.

⁹ ĩtí rĭ, nī âyé tâ ãmbâ-ãmbâ anyâ lârákô dūū
rĭ 'bá yĭ âzākâ lâ kô ãnī âdólé ãnī bĭlĭ anyâ ró
tâ ãmbâ-ãmbâ gólâ mbĭmbĭ rĭ 'ásĭ. Rĭ'á tâ tândí
'ĭ Ôvârí drí mbârâkâ sōzó ãmâ 'á pĭpĭsĭlĭ tândí
íyĭkâ rĭ sĭ, tâlâ ãmâ drí âmbázó ĩ'dĭ sĭ lâ. Ícá

kô mbârâkâ lâ 'dĩ lârákô lâ úsúlí lâ'bí gólíyí ngá nyānyā āzâ 'bá yí kâ rí 'ē'ē lá yí sī. Ōjílā gólíyí drí âmó 'bá trá njírí-njírí lâ'bí rí 'dĩ 'bá yí rú rí, ícá ãyí gō'dá kô ãyí nyānyā pālé tã rí 'dĩ sī. ¹⁰ Gō'dá drĩ-'bá ngá fēfē kâ gólíyí rĩ 'bá lôsĩ 'èlé vō gólâ ōjílā Yúdã yí kâ drí rĩzō Ôvârí rí ãnjílí ngá fēfē ãyíkâ sī 'dĩ 'á rí ícá ãyí kô ngá pãpã gólâ âmã drí úsúlí Yésũ rí ōdrã sī rí úsúlí gbō cú ítí tãlã gólíyí drí â'dózó drĩ-'bá ngá fēfē kâ ró rí tãsĩ.

¹¹ Ítí rí, rĩ'á drĩ-'bá ángí drĩ-'bá ngá lí kâ rí 'bá yí kâ rí ã' dī kōrōnyā ãrí lílì trá rí trōlé fízó ã' dī bē lá ítá áfì tì rí úgú 'álâ vō ngíngí Ôvârí drí rĩzō rí 'á, tãlã gólâ ōfē ró ãrí 'dĩ Ôvârí drí tãlã tã ōnjí ōjílã kâ tãsĩ. Gō'dá únjĩ kōrōnyā rí 'dĩ ãvō lá lôfólé vólé táyã 'ásĩ nĩ'á zãlã. ¹² Kpá ítí, Yésũ úsú lãñō gō'dá drãzō ãví 'álâ Yērōsãlēmã 'ásĩ,* tãlã ōjílã 'bãlé â'dólé ngbángbã tã mbĩ 'bá ró Ôvârí rí lífì drĩ 'á ãrí ãyí nyānyā kâ rí sī. ¹³ Bē trá ítí rí, 'dōvó mã ngá, mã nĩ Yésũ rí úsúlí ãví 'álâ ró lâ'bí âmã nyānyā kâ rí ãyélé vólé, tãlã mã ã'dô ró bē njãã ãnyĩ tíbê gólâ rí 'ē 'bá rí drí kpá âmã ōjílã gólãkã ró rí 'bá yí 'ézó. ¹⁴ Nĩ ndrē drē, nōngá ãnyákú drĩ rí, jãrĩbã yũ'dãwã âmã drí rĩzō 'á lá zãã gbádú tã ã'dí sī. Bē ítí rí, âmã trá rĩ'á lífì 'bã'bã sī jãrĩbã 'bũũ 'álâ tíbê Ôvârí drí rĩ'á tã lá 'bãlé âmã drí rĩzō 'á lá yí bē rí drĩ.

¹⁵ Ítí rí, 'dōvó mã rí Ôvârí rí lúyì-lúyì sī rōô kãyì vósì cé ngá fēfē âmákã gólâ âmã drí félé Ôvârí

* **13:12** 13.12 Ōdrã Yésũ kâ ãví 'álâ Yērōsãlēmã 'ásĩ rí â'dã tã kī, gólã trō tã ōnjí ōjílã kâ trá vólé ōzō kpá kōrōnyā ãvō lôfólé táyã 'ásĩ rí drí tã â'dálé tã ōnjí tãsĩ rí kátí.

drí rí ró. Mā fē ngá fēfē rí 'dī āmā tī sī Yésū sī, ōzō mā ōtírī tā átá kī Ôvârí āâ'dô ĩ'dī rī'á drī-âcê bê āmā drīlī rí. ¹⁶ Tā ōjâ ānī drī sī kô tā tândí 'ēzó ĩ'dī ānī āzī-āzī yī drí. 'Dōvó nī âmû ānī ānī vó 'ásī ngá fēfē gólâ ānī drí ícá'á fēlâ Ôvârí drí rí ró. 'Dī rī'á tā gólâ sū 'bá Ôvârí rú rí ĩ'dī.

¹⁷ 'Dōvó nī sō drī drī-'bá āníkâ krístō 'bá ró rí 'bá yī zélé tā 'bā'bā ndrī gólīyíkâ rí 'bá yī ĩnjī-ĩnjī lâ ĩyī sī. Nī 'ê tā rí 'dī ĩtí, tálâ drī-'bá āníkâ 'dī 'bá yī rí ĩyī nī ānī vó ndrēlé tálâ tā gólīyī ānī līdrī-līdrī kâ rí 'bá yī tāsī sīsī-lésī ró Ôvârí ándrá. Ōzō nī ĩnjī gólīyī trá rí, gólīyī â'dô tā ĩyíkâ rí 'ê'á ānī drí āyīkō sī. Gō'dá ōzō nī ĩnjī gólīyī kô rí, gólīyī â'dô tā 'ê'á tā ĩsū sī. Ōzō nī ō'bā tā 'ê'ê gólīyíkâ â'dólé âmbâ-âmbâ ró rí, 'dī â'dô ícá'á ānī pālê ángô tí ró yā?

¹⁸ 'Dōvó nī rí Ôvârí rí írátâ-írátâ sī āmā tāsī ámâ āzī-āzī yī bê. Mā nī trá kī, mā 'ê tā ányâ āzākâ kô ānī tāsī, gō'dá āmâ trá nī'á âťĭ 'álâ, nī'á rīlī tā mbĭmbĭ rí 'êlé ĩ'dī kôrô. ¹⁹ Mā rí gógó, má lô'bā rú'bâ ānī drí rōô, tálâ nī 'ê ró bê rātāā Ôvârí drí lâtĭ nĭzō trĕ má drí gōzó bê ānī ngáá tólâ 'wāâ.

Tā ādūkū gólīyī ĩgīlī ōjĭlā Ibūrū kâ rí 'bá yī drī rí

²⁰⁻²¹ 'Dōvó Ôvârí gólâ â'dó 'bá tā â'dĭ âfē 'bá ró āmâ pĭpĭsĭlī 'ásī rí āâfē mbârākâ ānī drí â'dózó ĩzā ró tā lâ sī rí 'bá yī ānī drí ndrī Yésū sī, â'dô ró bê ānī drí ícázó tā tândí gólīyī gólâ drí lēlé ānī drí 'êlé rí 'ēzó. Gō'dá Kúmú Yésū ĩ'dī rī'á lôkĭ 'bá ángĭ āmákâ kăbĭlĭkĭ íyíkâ ró rí, tálâ gólâ drĭ trá

ngá fěfě ró Ôvârí drí tã õnjí ãmákâ rí 'bá yí tãsí. Gõ'dá gólâ rí ãrí lâdã 'bá fê lâlî-lâlî drî rí â'dâ tã kî nî rí, tã rí 'dî ùnjî átî tî trá tã-drî lělê ó'dí Ôvârí kâ õjílâ íyíkâ rí 'bá yí bê drí rîzó zãâ gbádú zãâ. Gõ'dá Ôvârí lîdrî gólâ trá õdrã 'ásî tã â'dalé kî, tã-drî lělê ó'dí 'dî sù trá gólâ rú. Má 'ê rãtãã kî, Ôvârí ãâ'dô tã tãndí 'ě'á ãnî drí dódó Yésũ Krístõ sí, tãlã rîrî ãníkâ ã'dô ró bê sùsù ró gólâ Ôvârí rú. 'Dõvó Krístõ õrî rí'á lûyílâ zãâ gbádú ãdũkũ ãkó. ãâ'dô ítí.

²² Ámâ âdrúpî yí ámâ îzó yí bê, má lô'bã rú'ba ãnî drí bî ígázó mánísî tã âtî-âtî gólâ má drí ígîlí trá mbârâkã sölê ãnî 'á nõ ârízó drê. Gõ'dá tã ígî-ígî amákâ nõ rí'á cé kútúwã ítí. ²³ Má âtã ãnî drí nîlí kî, únjî amâ âdrúpî Tîmátîyã trá gånîmã 'ásî. Ôzõ gólâ ïlcã trá ânîlí má ngálâ 'wãã rí, má â'dô gólâ rí drî'á kpãã má bê, õzõ má õtîrî nî ãnî ndrêlé tólâ rí.

²⁴ Má 'ê nî-bê-yã ãnî gólîyî õjílâ Ôvârí kâ ró rí 'bá yí drí ndrî kpãkã ãlô drî-'bá ãníkâ rí 'bá yí bê. Gõ'dá krístõ 'bá yí gólîyî ãnî 'bá Ítálîyã lésî rí 'bá yí 'ê íyî nî-bê-yã kpá ãmbã ãnî drí.

²⁵ Ôvârí ãâ'dô ãnî bê ndrî tã tãndí 'élé ãnî drí íyî pîpîsîlí tãndî rí sí. Í'dî 'dî.

Tã-drĩ Lěĕ Ó'dí Óvârí Kâ

Avokaya: Tã-drĩ Lěĕ Ó'dí Óvârí Kâ New Testament

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Avokaya)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

87931ba7-0e83-5f4d-bd6e-8c45876fc354